

3	Sevgili Okuyucularımız	BANKA Dergisi
4	1965 Yılında Bankalar	Prof. Dr. Zeyyat HATİBOĞLU
9	Vietnam Savaşı ve	Ali Şakir AĞANOĞLU
14	Amerikanın İktisadi Durumu	Dündar ÖZBİL
20	Banka Kredilerinde İpotek Tesisi	Dr. Nezh H. NEYZİ
37	Sevk ve İdare Eğitimi	Hayri BAŞER
40	Memleketimizde Sigortacılık	Dr. Nezh H. NEYZİ
42	Alanında Uluslararası İlk Konferans	Yıldırım KILKIŞ
49	Eğitim Konferansı	BANKA Dergisi
51	Piyasa Hareketleri	BANKA Dergisi
	Okuyucu Soruları	BANKA Dergisi
	Haberler	BANKA Dergisi

BANKA

AYLIK MESLEK ve FİKİR DERGİSİ P.K. 769 Karaköy - İstanbul

Sahibi	: Banka Yayınları ve Kültür Ltd. Şti. adına: Dr. Nezh H. NEYZİ
Yazı İşleri Müdürü	: Alp GÜRUS
Basıldığı Yer	: YENİLİK BASIMEVİ Cemâl Nadir Sokak, Büyük Milâs Han, No. 46 . Sirkeci
İdare Yeri	: İmam Sok. No: 1 Kat: 3 - Beyoğlu
Yönetim Komitesi	: Prof. Dr. Zeyyat HATİBOĞLU Necdet DURAKBAŞA Dr. Mustafa A. AYSAN Alp GÜRUS Dr. Nezh H. NEYZİ
Fiyatı	: 2,5 TL.
Abone	: Yıllık 30 TL. Altı Aylık 15 TL.
İlân Tarifesi	: Arka Dış Kapak 800 TL. Arka İç Kapak 500 TL. Ön İç Kapak 650 TL. İç Sahifeler 400 TL.

Abone ve ilân bedelleri Derginin T.C. Ziraat Bankası Beyoğlu Şubesindeki 768 numaralı ve T. İş Bankası A.Ş. Parmakkapı Şubesindeki 271 Numaralı hesabına gönderilebilir.

BANKA, bankacılık alanında her çeşit görüşe açıktır.

Dergimize gönderilen yazılar yayınlansın yayınlanmasın iade olunmaz. Yayınlanan yazılar rızamız olmadan iktibas edilemez.

Haberleşmelerin, «BANKA, Aylık Meslek ve Fikir Dergisi P.K.769 Karaköy İstanbul» adresi ile yapılmasını rica ederiz.

SEVGİLİ OKUYUCULARIMIZ

Bankalar Birliğinin her yıl çıkardığı, yıl sonu durumlarına göre «Bankalarımızın Bilânço ve Kâr Zarar Hesapları, Teşkilât, Mevduat ve Krediler Hakkında Bilgiler» eseri bu yıl da 1965 yıl sonu rakamlarına dayanarak yayınlanmış bulunmaktadır. Bu bilgilere göre, bankacılığımızdaki genel temayüller bu ve gelecek sayımızda Prof. Zeyyat Hatiboğlu tarafından, geçen yılki incelemeğe muvazi şekilde, ortaya konulacaktır.

Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heyetinin bu yılki Yaz Seminerine Yönetim Komitemizden, Prof. Dr. Zeyyat Hatiboğlu'ndan başka, Dr. NeziH H. Neyzi de katılmış ve «Sevk ve İdare Eğitimi» konulu bir de tebliğ vermiştir. Bu tebliği ve Sayın Neyzi'nin Seminer hakkındaki haber ve izlenimlerini de bu sayımızda bulacaksınız.

Şuna inancımızı teyit etmek isteriz ki, geri kalmış toplumlarda emek unsuru, -genel olarak sanılanın aksine-, en az sermaye kadar önemlidir. Özellikle yönetici kademenin yetiştirilmesi ayrı bir değer taşır.

Bu mes'eleyi Sayın Neyzi'nin tebliği, Yurdumuz açısından tetkik etmekte ve aydınlığa kavuşturmaktadır.

Sevgi ve Saygılarımızla
BANKA Dergisi

1965 YILINDA BANKALAR

Prof. Dr. Zeyyat HATİBOĞLU

Bankalar Birliği tarafından her yıl bankalar hakkında oldukça geniş bilgi veren bir broşür yayınlanmaktadır. 1965 yılı içindeki banka faaliyetiyle ilgili bilgileri ihtiva eden broşür son zamanlarda yayınlanmıştır. Bu yazımızda bu broşürdeki bilgiler muvacehesinde bankalarımızın durumu tahlil edilecektir.

1965 yılı sonunda memleketimizde 49 banka faaliyette bulunmaktaydı. Bu bankaların 45 i 4 grup altında toplanmakta ve geri kalan 4 banka hususunda ayrıca teker teker bilgi verilmektedir. Bahis konusu 4 grup şunlardır:

- 1 — Hususi Kanunlarla Kurulmuş Bankalar,
- 2 — Diğer Milli Bankalar,
- 3 — Mıntıka Bankaları,
- 4 — Yabancı Bankalar.

Hususi kanunlarla kurulmuş bankalar esas itibarile devlet bankaları olup bu gruba 1965 sonunda 11 banka dahil edilmektedir. Bahis konusu bankalar şunlardır: Denizcilik Bankası, Etibank, İller Bankası, İstanbul Emniyet Sandığı, Sümerbank, T.C. Turizm Bankası, T.C. Ziraat Bankası, T. Emlâk Kredi Bankası, T. Halk Bankası, T. Öğretmenler Bankası, T. Vakıflar Bankası.

Diğer Milli Bankalar ile Devlete ait olmayan ve muhtelif mahallerde şubeleri bulunan ticaret bankaları (veya eski ismile Mevduat ve İskonto Bankaları kastediliyor); 1965 yılı sonunda bu gruba 23 banka dahil bulunmaktaydı. Bahis konusu bankalar şunlardır: Akbank, Amerikan Türk Dış Ticaret Bankası, Çaybank, Demirbank, Efesbank, Egebank, Eskişehir Bankası, İstanbul Bankası, İşçi Kredi Bankası, Maden Kredi Bankası, Milli Aydın Bankası, Pamukbank, Şekerbank, Türk Ticaret Bankası, T. Bağcılar Bankası, T. Garanti Bankası, T. İmar Bankası, T. İş Bankası, T. Kredi Bankası, T. Tütüncüler Bankası, Yapı ve Kredi Bankası.

Üçüncü grupta bankacılığımız bakımından hiç bir ehemmiyeti olmayan muntika bankaları toplanmaktadır. 6 muntika bankası 1965 sonunda faaliyette bulunmaktaydı. Bu bankalar şunlardır: Adapazarı Emniyet Bankası, Afyon Terakki Servet Bankası, Akşehir Bankası, Denizli İktisat Bankası, Elâzığ İktisat Bankası, Sağlık Bankası.

Yabancı bankalar 4 üncü grubu teşkil eder. 1965 de faaliyet gösteren yabancı bankaların sayısı 5 dir. Bahis konusu bankalar şunlardır : Banka Komerçiyale İtalyana, Banka di Roma, Holantse Bank Uni. N. U. Osmanlı Bankası, Selânik Bankası.

Hiç bir gruba dahil edilmeyen 4 banka şunlardır: T.C. Merkez Bankası, Devlet Yatırım Bankası, Sınai Yatırım ve Kredi Bankası, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası.

Türkiyede faaliyette bulunan bankaların 1965 yılı sonu itibarile 1981 şubesi mevcuttur. Bu bankalarda çalışan personel adedi 40.837 olup bunların 30.221 i erkek ve 10611 i kadındır.

Banka şubeleri ve çalışan personel adedi muhtelif gruplar arasında şu şekilde dağılmış bulunmaktadır :

	Şube Adedi	Çalışan personel adedi
Devlet Bankaları (Merkez Bankası ve Devlet Yatırım Bankası Dahil)	1008	21.424
Ticaret Bankaları	897	17.365
Mahalli Bankalar	6	33
Yabancı Bankalar	68	1.807
Sınai Yatırım Bankaları	2	208

Muhtelif banka gruplarının bankacılığımızdaki nisbi önemi göstermek bakımından tablo I in tetkiki faydalı mütalâa edilmektedir.

TABLO I
1965 Sonunda Banka Gruplarının
Nisbi Ehemmiyeti
(Rakamlar 000 ilâvesiyle T.L. sıdır)

	Mevduat	Oran	İkrazat	Oran	Ödenmemiş Sermaye	Oran
1 — Devlet Bankaları	6.631.073	0,436	11.811.646	0,652	3.683.397	0,856
2 — Ticaret Bankaları	7.770.902	0,511	5.507.377	0,304	542.525	0,126
3 — Mahalli Bankalar	3,676	0,002	5.117	0,002	4,217	0,001
4 — Yabancı Bankalar	796.172	0,052	758.398	0,042	68,801	0,016
Yekûn	15.201,823	1,000	18.082.523	1,000	4.298.940	1,000

Tablo I in tetkikinden anlaşılmaktadır ki, Mahalli Bankaların ve Yabancı Bankaların Türkiye Bankacılığındaki ehemmiyeti ihmâl edilecek kadar azdır. Mevduatın, ikrazatın ve ödenmiş sermayenin % 90 ından fazlası Devlet bankalarıyla, ticaret bankalarına aittir.

Devlet bankalarıyla ticaret bankalarının ehemmiyeti ise mevduat, ikrazat ve sermaye bakımından farklıdır.

Mevduatın % 43,6 sı Devlet bankalarında ve % 51,1 i ise ticaret bankalarında toplanmıştır. Yani mevduat bakımından her iki grubun ehemmiyeti aşağı yukarı aynıdır. 1950 den itibaren her iki grubun sahip olduğu mevduat nisbetleri mukayese edilince son 15 yıl içinde ticaret bankalarının sahip olduğu mevduat oranında bir artış müşahade edilmektedir. Tablo 2 de bu durumu görmek mümkündür.

TABLO II

**Umumi Mevduatın
Devlet ve Ticaret Bankaları
Arasındaki Dağılım Nisbetleri**

Yıllar	Devlet Bankaları	Ticaret Bankaları
1950	0,503	0,364
1952	0,524	0,378
1954	0,500	0,413
1956	0,485	0,444
1958	0,488	0,448
1960	0,438	0,502
1962	0,411	0,505
1964	0,461	0,487
1965	0,436	0,511

Görülüyor ki ticaret bankalarının umumi mevduattaki hissesi 0,364 den 0,511 e yükselmiş, buna mukabil Devlet bankalarının 0,503 den 0,436 ya inmiştir. Fakat bu arada çok dikkat çekici bir durum da gözden kaçmıyor. Nitekim ticaret bankalarının mevduattaki hissesi 1950 den beri devamlı olarak arttığı halde, 1964 de azalmış ve Devlet bankalarının artmıştır. Görüleceği gibi Devlet bankalarının hissesi 1962 de % 41,1 den 1964 de % 46,1 e yükselmiş, buna mukabil ticaret bankalarının ise % 50,5 den % 48,7 ye inmiştir. Halbuki 1965 yılında tam aksi yönde bir değişiklik husule gelerek ticaret bankalarının sahip olduğu mevduatta nisbi olarak çok ehemmiyetli bir artış vuku bulmuştur.

İkrazat bakımından her iki grubun nisbi önemindeki değişikliği Tablo 3 de görmekteyiz.

TABLO 3

**Umumi İkazatın Devlet
ve Ticaret Bankaları Arasındaki Dağılımı**

Yıllar	Devlet Bankaları	Ticaret Bankaları
1950	1,781	0,180
1952	0,721	0,200
1954	0,695	0,227
1956	0,729	0,204
1958	0,727	0,217
1960	0,727	0,220
1962	0,604	0,320
1964	0,646	0,331
1965	0,652	0,304

İkazat bakımından mevduata paralel bir temayülün bulunduğu tabloda kolayca görülmektedir. Ticaret bankalarının önemi gittikçe artmaktadır.

Ödenmiş sermaye ve ihtiyatlarda da keza aynı temayülü görmekteyiz.

TABLO 4

**Mecmu Ödenmiş Sermaye ve
İhtiyatların Devlet ve Ticaret Bankaları
Arasındaki Bölünüşü**

Yıllar	Devlet Bankaları	Ticaret Bankaları
1950	0,884	0,070
1952	0,873	0,080
1954	0,876	0,085
1956	0,842	0,121
1958	0,804	0,158
1960	0,828	0,148
1962	0,852	0,124
1964	0,843	0,119
1965	0,856	0,126

Bankalarımızın 1965 sonu itibarile fon kaynakları ve kullanılışı Tablo 5 ve 6 da görülmektedir.

TABLO 5

**1965 Yılında Bankaların Fon Kaynakları
(Rakamlar 000 ilâvesiyle okunacaktır)**

	Sermaye		Mevduat		Merkez Bankası		Diğer kaynaklar	
	T.L.	Oran	T.L.	Oran	T.L.	Oran	T.L.	Oran
Devlet Bankaları	3.683.397	0,16	6.631.073	0,24	4.245.548	0,19	8.358.454	0,41
Ticaret Bankaları	542.525	0,05	7.770.902	0,76	758.535	00,7	1.068.310	0,12
Bütün Bankalar	4.298.940	0,12	15.201.823	0,44	5.231.322	0,15	9.765.133	0,29

TABLO 6

1965 Yılı Sonunda Bankaların Fon Kullanışları
(Rakamlar 000 ilâvesiyle okunacaktır)

	Nakit		Kanuni İhtiyat		Esham ve Tahvilât	
	T.L.	Oran	T.L.	Oran	T.L.	Oran
Devlet Bankaları	681.023	0,03	1.192.042	0,05	307.702	0,01
Ticaret Bankaları	1.365.664	0,13	1.272.317	0,12	303.799	0,03
Bütün Bankalar	2.280.171	0,06	2.608.393	0,07	667.197	0,02
	İştirakler		İkrazat		Diğer	
	T.L.	Oran	T.L.	Oran	T.L.	Oran
Devlet Bankaları	1.143.409	0,05	11.811.646	0,51	7.792.550	0,35
Ticaret Bankaları	435.572	0,04	5.507.377	0,54	1.254.643	0,14
Bütün Bankalar	1.579.160	0,04	18.082.523	0,52	9.278.774	0,29

Türkiye bankacılığında 1965 sonu itibariyle görülen temayüllerin tetkikine müteakip sayıda devam edilecektir.

Her çeşit sigorta ihtiyacında

ŞARK SİGORTA

T. A. Ş.

**SAYIN HALKIMIZIN HER ZAMAN
HİZMET VE EMRİNDE**

**CUMHURİYET BAYRAMINI KUTLAR;
BAŞARILAR, ESENLİKLER DİLER**

Bankalar Cad. Şark Han - Karaköy, İstanbul Telef: 490410-11-12

VİETNAM SAVAŞI VE AMERİKA'NIN İKTİSADİ DURUMU

Ali Şakir AÇANOĞLU

Dünya için yarattığı siyasi tehlikeler bakımından olduğu kadar Amerika'ya tahmil ettiği maddi ve manevi külfetler bakımından da Viet Nam savaşlarının aleyhinde bulunanlar ve bu savaşların bir an önce durdurulmasını isteyenler var. Uzak Doğu gezilerinde, Güney Viet Nam'ın komşusu Kambodya krallığını ziyareti sırasında Fransa Cumhurbaşkanı De Gaulle yaptığı bir konuşmada; «Amerika Birleşik Devletlerinin Viet Nam'a müdahalesi Güney Doğu Asyada harbi devam ettiriyor ve bir dünya harbinin çıkması tehlikesini yaratıyor. Amerikanın yapacağı en mâkul hareket, şerefi ile bu sahadan çekilip gitmektir..» diyor. Ancak, durum De Gaulle'ün ifade ettiği kadar basit değildir. Komünizmin yayılma tehlikesi karşısında, büyük Asya kıtasının o nazik sahasını Amerikanın bırakması, Kızıl Tehlikenin Güney Asyaya ve Hind Okyanusu kıyılarına kolaylıkla inip yayılmasına ve sonra Pasifik çevresini tehdit etmesine yol açacaktır. Bu ihtimaller karşısında, Amerikanın Viet Nam'ı bırakmayacağı ve gerilemeyeceği aşikârdır.

Viet Nam savaşı Amerika Birleşik Devletlerine büyük külfetlere ve geniş fedakârlıklara mal olmaktadır. Bugünkü tempo ile Kuzey Viet Nam'ın bu harbe daha sekiz yıl mukavemet edebileceği hesaplanmış - tır. 1966 yılının yedi ayında 25000 ölü ve 1500 kadar esir ve kayıp vermiş olan komünist Viet Cong kuvvetlerinin halen 280.000 mevcudu olduğu ve her ay 10-15 bin kişi takviye aldığı istihbar ediliyor. Amerika hava kuvvetleri tarafından Kuzeydeki akaryakıt depolarının şiddetli bombardımanı da Viet Cong'un hareket kabiliyeti ve mukavemeti üzerinde fazla bir tesir yapmadığı intibamı veriyor. Bombardımanlara karşı akaryakıt depoları dağınık yerlere ve yer altına nakledilmekte ve eskisinden daha çok miktarlarda Kızıl Çinden ve Rusyadan yakıt ikmâli yapılmaktadır.

1966 yılının yedi ayında Amerikan kuvvetlerinin zayıfatı ise, Viet

Cong kuvvetlerinin zayıfına kıyasla üçte bir kadar azdır. Ancak, harbi daha müessir hale getirmek ve kısa zamanda netice alabilmek düşüncesiyle Amerikan kuvvetlerinin devarlı olarak arttırılmasına lüzum görülmektedir. Halen 300 bin kişi olan bu kuvvetler yıl sonuna kadar 400 bine, ve 1967 ilk baharında da yarım milyona çıkarılacaktır. Bu durum, Kore harbi sırasında kullanılmış olan kuvvet miktarında bir askeri gücün, deniz aşırı bir ülkede, neticesinin ne olacağı kesinlikle bilinmeyen bir harekete angaje edilmekte olduğunu göstermektedir.

Halen, Viet Nam savaşı Amerikaya yılda 6-7 milyar dolar masrafa mal olmaktadır. 739 Milyar dolara balığ olacağı tahmin edilen 1966 yılı gayrisafı milli gelirine nisbetle bu masraflar %1 gibi cüz'i bir miktarı ifade etmektedir. Ancak, milli gelirin % 15 ini alan Federal Devlet Bütçesi denk bir bütçe değildir. Bütçenin 10 - 12 milyar dolar açık vereceği ve bu açığın kapatılması için hükümetin yeterli tedbirler almadığı geniş ölçüde tenkit konusu olmaktadır.

Bütçe açığı ve masrafların fazlalığı hayat pahalılığı yaratmaktadır. Bir taraftan eşya fiyatlarında hissedilir yükselmeler olurken, diğer taraftan, kredi faizlerin yükseltilmiş olması dolayısıyla piyasada yeteri kadar kredi ve para bulunmamaktadır. Sıkıntıyı her sınıf halk hissetmeğe başlamıştır. Yıllardır devlet işleri üzerinde konuşmamış olan eski cumhurbaşkanlarından Truman, Amerikan halkının duygularına tercüman olarak geçende bir tebliğ neşretmiştir. Eski başkan geniş yankılar yapan beyanatında, özellikle kredi faizlerinin yüksekliği ve para tedarikindeki güçlükler dolayısıyla ekonominin bir deflasyon uçurumu kenarına getirilebileceğini ve bunun neticesi ciddi bir buhranın meydana geleceğini.. ifade ile devleti idare edenleri uyarmak ve tedbir almaya sevk etmek istemiştir. Gerçek şu ki, 1966 yılı başından itibaren Federal Rezerv Bankaların (Amerika Merkez Bankaları) üye bankalara açtığı kredilerde % 4.5 nisbetinde faiz tatbik etmeğe başlaması, ticari bankaların kısa vadeli kredilerde aldıkları faizleri kademe kademe yükseltmelerine sebep olmuş, Ağustos ayı içinde yeni bir yükselme ile bu nisbet % 5.5 den % 6 ya çıkarılmıştır. Bu durum, kredi faizlerinin aynı nisbetlerde yükselmiş olduğu 1920-21 ve 1929-30 buhran devrelerini hatıra getirmektedir. Yüksek faize rağmen iş hayatının kredi istekleri artmaktadır. Diğer taraftan, Federal Rezerv Bankaları Guvernörler Heyeti, ticaret bankalarının Federal Rezerv Bankalarına yatırılmakta olan mevduat karşılıklarının nisbetini %5 den %6 ya çıkarmıştır. Eylül 1966 ayında yürürlüğe konulan bu karar ile, kredi olarak iş sahasına çıkabilecek 450 milyon dolarlık bir meblağ daha tedavülde çekilmektedir.

İş hayatının ihtiyaç duyduğu kısa ve uzun vâdeli kredilerde meydana gelen darlık, bir bakıma paranın daha fazla kıymetlenmesini ve fi-

yatların düşmesini icap ettirir ise de, pahalı kredi istihlal maliyetini yükselttiği için, genel olarak eşya fiyatlarında yükselme tesiri yapmaktadır. Federal Rezerv Bankalarının reeskont kredilerinin yükseltildiği 1966 yılı başından itibaren geçen sekiz ay içerisinde eşya fiyatları ve hizmetlerde % 3.5 - %4 nisbetinde bir artış kaydedilmiştir. Bu fiyat yükselmeleri sağlık ve hastahane hizmetleri masraflarında % 3.4, nakil masraflarında % 1.2, ve camdan mamul ambalaj maddelerinde % 3 den % 60 a kadar değişen nisbetlerde vaki olmuştur. Hububat ve bakliyat grubu ziraat mahsullerinde fiyat artışları % 3.5 nisbetinde olmuş; buna mukabil, süt ve süttten mamul gıda maddelerinde % 5.5, et, balık ve kümes hayvanları etlerinde % 7.5, ve taze sebze ve meyve fiyatlarında % 10 dan % 50 ye kadar değişen nisbetlerde satışlar kaydedilmiştir.

Çeşitli istihlal eşyası ile otomobil kredilerinde yıllık faiz nisbetleri % 12 ye kadar çıkmaktadır. Bilhassa, inşaat malzemesi fiyatlarındaki artışlar ve mesken kredileri tedarikindeki güçlükler dolayısıyla, 20 bin dolar değerinde bir ev için 25 yıl vâde ile temin edilen ipotekli bir krediye, 3600 dolar kadar bir fazla faizin ödenmesi gerekmektedir. Bu durumun ise mesken inşaatında hissedilir bir gerilemeye sebep olacağı tahmin edilmektedir.

Federal Hükümetin masraflarındaki artıştan ve bütçe açığından ötürü, muhtemel bir enflasyona karşı tedbir olarak faiz nisbeti yükseltilmiş, piyasada nisbi bir kredi ve para darlığı yaratılmıştır. Bu halin neticesi olarak da istihlal maliyetleri artmakta ve eşya fiyatları yükselmektedir. Viet Nam savaşının tesiri altında meydana gelen bu durumu, bir kısım iktisatçılar iktisadi hayatı tenbih eden ve istihlal faaliyetlerini teşvik eden bir hal olarak yorumlamaktadırlar. Gerçekten de, iş hayatının gidişinden, büyük çoğunluğu itibarile ne müteşebbisler ve iş verenler ve ne de işçiler şikâyetçi değillerdir. Sanayi % 93 ü bulan çok yüksek bir kapasite ile çalışmaktadır. İş gücü, rekor teşkil eden bir miktarda, 76.4 milyona yükselmiştir. İşsizlik nisbeti, toplam iş gücüne nazaran % 3.9 a düşmüştür. Daha da genişleme ve gelişme yolunda olan sanayi, işçi için feryat etmektedir. Irk farkı gözetmeksizin; yaş, tahsil ve ihtisas durumlarına bakmaksızın, ve hatta İngilizce lisans bilgisi aramaksızın işçi bulmaya çalışmaktadır. Asgarî ücret kısa bir süre önce çıkarılan kanunla, vasıfsız işlerde saat başına 1.25 dolardan 1.60 dolara yükseltilmiştir.

Mahsul fiyatlarındaki yükselme ve işçi ücretlerinin artması, gelir bakımından iktisadi sektörler arasında en zayıfı sayılan ziraat sektöründe de müsbet bir gelişme sağlamıştır. Aile başına yıllık ziraî gelir, 1964 de 3.642 Dolardan 1966 yılında 4.785 dolara yükselmiştir. Genel olarak ücretlerdeki artış, daha önceki beş yılın ortalaması olan yıllık % 3.1 nisbetinden 1966 da % 3.8 nisbetine çıkmıştır.

Geçim masraflarındaki artış ile ücret ve kazançlardaki artışlar nisbet itibarile birbirlerine çok yakın ve uygun olduğu için iktisadi faaliyetlerin bir denklik içinde geliştiği söylenebilir ise de, Federal Devletin masraflarındaki artış ve bütçe açığı bir takım tedbirlerin alınmasını zaruri kılmaktadır.

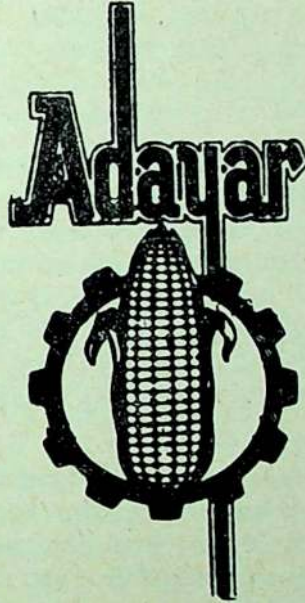
Amerikanın Viet Nam savaşına iyiden iyiye angaje olduğu bir devrede Federal Hükümetin bütçesinde bir müvazene sağlanabilmesi için, bir taraftan, lüzumsuz sayılabilecek bir takım masrafların yapılmaması; diğer taraftan da vergi zamlarına gidilmesi istenmektedir. Lakin, 1966 yılı bir seçim yılıdır. 8 Kasım'da Senato kısmi seçimleriyle bir kısım eyaletlerin valileriyle diğer idarecilerinin seçimleri yapılacaktır. Bu seçim yılı içinde Cumhurbaşkanı Johnson, kendi idare devresinin kalkınma hamlelerini içine alan ve (Great Society) Büyük Topluluk idealini gerçekleştirme hedefini güden çalışma programında bir değişiklik yapmaktan ve programı daraltmaktan çekinmektedir. Program işsizliği ve fakirliği tamamen ortadan kaldırma maksadile hazırlanmıştır. Ve bilhassa, iktisaden zayıf olan bölgelerde sağlık, eğitim ve bayındırlık hizmetlerini geniş ölçüde ele almıştır. Diğer taraftan, Cumhurbaşkanı vergilere zam yapılması konusu üzerinde de dikkat ve hassasiyetle durmaktadır. Vergi zamlarının bütçe masraflarının karşılanması ve açığın kapatılması için zaruri olduğu mütalaası karşısında, seçim yılı içinde bulunulması dolayısıyla zamların iktisadi gelişmeye yapacağı engelleyici tesirler ve halk üzerindeki etkileri daha önemli görülmektedir. Bu sebeplerle, seçimlerin neticesi alınincaya kadar hükümetin eldeki çalışma programında bir değişiklik yapmayacağı ve vergi zamları getirmeyeceği anlaşılıyor.

Seçim hazırlıkları ve çalışmalar başlamıştır. Cumhurbaşkanı son yaptığı bir propaganda konuşmasında memleketin sosyal ve iktisadi pek çok meseleleri bulunduğunu, ve takat, Amerikanın bu problemlerinin diğer memleketlerin karşılaştıkları meselelerden daha ağır ve halledilemeyecek mevzular olmadığını; şu sırada Amerikada işsizlik olmadığını; iş gücünün iyi işlerde ve tatminkâr ücretlerle çalışmakta olduğunu; Amerika halkının beslenme, giyim ve mesken ihtiyaçlarının diğer memleketlere kıyasla daha iyi karşılandığını; sağlık ve eğitim hizmetlerinin çok daha yeterli şekilde görüldüğünü, ve netice itibarile halkın bu durumdan memnun kalması ve şükretmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Bu ifade, bir taraftan gerçekleri dile getirirken, diğer taraftan da, seçimlerden önce hükümetin halka bir takım değişiklikler yapma vaa-dinde bulunmadığını anlatmak bakımından dikkati çekmektedir. Fakat, herhalde seçimlerden sonra ve 1967 bütçe devresi için hükümetin bir takım iktisadi ve mali tedbirler alması beklenmektedir.

ADAYAR

MISIR ÖZÜ YAĞI

Kolesterol, Damar
Bertliği ve diğer Kronik
Kardiyovasküler hastalıklarda
doktorların HASSATEN
tavsiye ettiği ve müdahazaran
Mısır ösündenden elde edilen
TAM SAFİYETTE emsalsiz
yağdır

Zeytinyağ, tereyağ
marğarin v.s. gibi
bütün hayvani ve nebati
yağlara terçihan SOFRADA
ve MUTFAKTA emniyetle
kullanabileceğiniz fevkalâde
BESLEYİCİ yegâne REJİM
yağdır

Adayar Ticaret Ltd. Ş.

Eminönü Kantarcılar Yeni Korusu Han 7/1

Telefon : 22 34 81 — 22 37 17 Telgraf: ADAYARLİMİT — İstanbul

BANKA KREDİLERİNDE İPOTEK TESİSİ

Dündar ÖZBİL
(Avukat)

A) İPOTEĞİN ANA HATLARI

I — **Kavramı** : «Gayrimenkul rehni, ipotek veya ipotekli borç senedi ve irad senedi şeklinde tesis olunabilir. Bundan başka her hangi bir şekilde gayrimenkul rehni menedilmiştir. (MK: 765). Diğer bir deyişle, ipotek, gayrimenkul rehninin bir şeklidir. Halbuki, 7129 sayılı Bankalar Kanununun 50 nci maddesinde, «gayrimenkul ipoteği» terimi kullanılmıştır. Kanaatimizce, «gayrimenkul» kelimesi kaldırılarak, yalnız «ipotek» kelimesi kullanılması daha uygun olurdu. Zira, menkul ipoteği, hayvan rehni bakımından nadir kullanılan bir terimdir. (MK: 854) (*).

II — **Tesisi** : İpotek, tapu siciline kayıtla tesis olunur. (MK: 771). Tapu, bunun için resmî senet tanzim eder. Resmî senedin «akit tablosu» sütununda, alacaklı ile borçlunun kabul ettikleri ve kanunun cevaz verdiği bazı şartlar dercedilebilir. Tapu memuru tesis olunan ipotek hakkında alacaklının talebi üzerine, kendisine bir «suret» verir. «İpotek belgesi» kıymetli evraktan madut olmayıp ancak tescilin vukuunu isbata medar olur (MK: 797).

III — **Şartları** : Halen mevcut veya ileride vücut bulacak yahut vücut bulması muhtemel olan her hangi bir alacağın temini için ipotek tesis olunur (MK: 796, 766).

IV — **Sukûtu** : İpotek, kaydın terkini ve gayrimenkulün ziyayıyla (MK: 773) ve alacağın sukûtu halinde (MK: 798) kalkar. Umumiyetle alacağın sukûtu sebeplerinden biri de zamanaşımıdır. Fakat gayrimen-

(*) Bkz.: H. A. GÖKTÜRK, Aynı haklar 1949, S: 1128.

kul rehninin tescili, alacak hakkında zamanaşımının cereyanına mani olur (MK: 779). (*). BK. unun 133 üncü maddesindeki hükme göre de borçlunun rehin vermesi zamanaşımını keser.

VIELAND eserinin 642 nci sahifesinde, zamanaşımının, ipoteğin sukûtu sebebi olmadığını belirtmiştir. Ancak, alacak doğmamışsa ipoteğin terkinini istenebilir.

V — **Mahiyeti** : İpotek, tapuda müseccel gayrimenkuller üzerinde tesis olunabilir (MK: 768). İpotekli mülk, borçlunun veya üçüncü şahsın olabilir.

1 — **Mülkün borçluya ait olması** : Banka, borçlunun menkulünü rehin etmesi karşılığında, kredi vermişse, merhun satılır. Borçlu, aralarındaki mukaveleye ayrıca dercedilmemişse bankaya şahsen mes'ul olmaz (MK: 879): Buna mukabil, banka kredinin teminatı olarak ipotek almışsa borçlu şahsen mesul kalır (**).

2 — **Mülkün üçüncü şahsa ait olması** : İpotekle takyit edilen gayrimenkul, borçlunun kendi mülkü olması lâzım değildir (MK 796/son). Üçüncü şahıs, borçlunun borcu için alacaklı lehine kendi mülkünü ipotek ettiği takdirde, rehinli mal karşılığı mes'uldür.

Üçüncü şahsın durumu «kefile» benzemez. Çünkü, kefil şahsen ve bütün mallarıyla mes'uldür. Keza, MK. unun 779 uncu maddesi, ipotek veren üçüncü şahsın borcu ödediği ve rehinden kurtardığı borç için alacaklının yerine kaim olduğunu açıklamıştır. Kefil de ödediği borç nisbetinde alacaklıya halef olur (BK: 496). Kefalette bu halefiyet hükümü mevcut iken, ipotek veren üçüncü şahsın da, alacaklıya halef olabileceğine dair 779 uncu maddedeki hükmün tekrarındaki zaruret, her halde ipotek veren şahsın, kefilin durumuna benzemediği endişesinden doğduğu söylenebilir. Bu itibarla, ipotek vereni, şahsen ve bütün mallarıyla mesul olan kefilin durumuna benzetmeyi ve kefalet akdinin hükümlerinin tatbik edilmesini uygun görmemekteyiz (**).

VI — **Teminatın şumulu** : MK. unun 790 ve 791 inci maddelerine tevfikan, ipotek alacaklıya:

(*) C. WIELAND, C: 2, Aynı Hakları, Tercüme Av. KARAFAKIH, 1949, MK. unun 779 uncu maddesine tekabül eden İsviçre MK. unun 807 inci maddesi: «lehlerin de gayrimenkul rehni müseccel bulunan alacaklar hakkında zamanaşımını cereyan etmez» şeklinde tercüme edilmiştir.

(**) Rehin mukabili ikraz ile meşgul olan müesseseler, MK. unun 876/883 üncü maddeleri ile 2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri K. ve alâkalı sair özel kanunlardaki hükümlere tabidir. Ticaret Bankalarının ipotek karşılığı ikrazı, bazı istisnalar dışında, yasaklanmıştır (Bankalar K. madde: 50)

(***) BATİDER, 1963, C: II, S: II, S: 276,

- 1 — Anaparayı (Resülmali),
- 2 — Gayrimenkulün muhafazası masraflarını,
- 3 — Malik hesabına yapılmış sigorta ücretlerini,
- 4 — İflâsın açıldığı, veya gayrimenkulün satılması talep edildiği zamanda vadeleri hulül etmiş faizlerden ancak üç yıllık faiz (*) ile son vadeden itibaren cereyan eden faizi (**),
- 5 — Takip masraflarını,
- 6 — Temerrüt faizlerini (Geçmiş günler faizini) (***), temin eder.

B) BANKA KREDİLERİNDE İPOTEK GÖSTERİLMESİ

I — **Umumiyetle:** Hiç bir kimse hükümetin izni olmadıkça rehin mukabili ödünç para sanatını icra edemez (MK: 876). Bundan başka 7129 sayılı Bankalar Kanununun 3-10-1958 tarihinde yürürlüğe giren 50 nci maddesi, hususi kanunlarına göre izin verilen bankalarla Emniyet Sandığı ve Bankaların yabancı memleketteki şubeleri haricinde kalan diğer bütün bankaların, bazı istisnalar haricinde, gayrimenkul alım satımı ile meşgul olamayacakları ve ipotek karşılığı kredi açamayacakları, hükmünü koymuştur. Mezkûr maddenin ipotek karşılığı kredi açılmasına izin verdiği istisnaları ikiye ayırabiliriz.

1. — İpotek mukabili kredi tesisi :

- 1 — Bankalar, ziraat, sanayii, maadin, enerji, nakliye ve ihracat kredileri karşılığında,
 - 2 — Resmî daire ve müesseselere, İktisadî Devlet Teşekküllerine, banka ve şirketlere hitaben ihaleye vazedilen çeşitli işler için teminat mektupları karşılığında,
 - 3 — Devlet Şurasına, mahkemelere, vergi ve icra dairelerine hitaben bunlar tarafından talep edilen mevzular için verilecek teminat mektupları karşılığında,
- ipotek alabilirler.

(*) Bu faiz, anaparanın muacceliyet kespmeden evvel borçlunun alacaklısına her yıl, ödemeyi taahhüt ettiği ve kanunun cevaz verdiği nisbetteki ödünç para faizidir. Bu hususta Bkz: «Ticari işlerde faiz ve temerrüt faizi» -Avukat Düндâr Özbil, Dergimizin Ağustos 1966 tarihli nüshası Sahife: 17,

(**) «Son vadeden itibaren faiz anlamı, bir yıllık faizi ifade eder. Bu suretle, anapara faizinden, geriye doğru üç yıllığı, ileriye doğru bir yıllığı ipotek teminatına dahil olmaktadır. Rehinle temin edilmemiş diğer alacaklar için faiz, iflâsla birlikte müflise karşı işlememektedir (İİK: 196, 165).

(***) Temerrüt faizi, anaparanın muacceliyetinden sonra borçlunun alacaklıya vereceği faizdir. Bu itibarla ödünç para faizi yerine kaim olur ve temerrüt faizine ilişkin hükümler tatbik edilir.

2. — Munzam teminat olarak ipotek tesisi:

Bankalar,

- 1 — Banka Kredileri Tanzim Komitesinin 13-11-1962 tarihli 119 sayılı kararına göre tayin ettiği 150.000.- liralık had içinde (*) açılacak kısa vadeli ticarî krediler mukabilinde,
- 2 — Kredinin kullanılması tarihinden itibaren en erken dört ay sonra tahsilinde tehlike bulunması halinde,
- 3 — Kredinin kullanılması tarihinden itibaren en erken dört ay içinde hadis olacak fevkalâde sebeplerin bulunması halinde, kredinin «munzam teminatı» olarak ipotek alabilirler.

II — İpotek Yasağının Müeyyidesi : Mülga 2299 sayılı Bankalar Kanununun 23 üncü maddesine göre «Bankalar ticaret maksadıyla gayrimenkul alım satımı ile meşgul olamazlar, gayrimenkul üzerine ödünç para veremezler. Ancak alacaklarını sağlamlaştırmak maksadıyla munzam teminat olarak gayrimenkul ipotegi alabilirler» idi.

Gerek eski ve gerekse yeni hükümlerdeki ipotek yasağına aykırı hareket edilmesi, alınan ipotegin ve kredinin iptali sonucunu doğurur. (BK: 19, 20 TK: 1466) (**).

Kredi muamelesi batıl olduğu takdirde ortada muteber bir akit ve borç münasebeti bulunmamış sayılacak ve dolayısıyla ipotek ve kefalet kalkacaktır. Bu sebeple ipotegin munzam teminat vasfında olduğunu isbat, alacaklı bankaya düşecektir.

Munzam teminat olarak ipotegin alınmasına cevaz verilen hallerde, ipotegin asli teminat olarak alınması, sözü edilen kanun hükmünde derpiş edilen yasağa aykırılık teşkil eder. Bu itibarla, ipoteye asli veya munzam teminat vasfını veren önemli unsurların göz önünde tutulması icap eder.

1. — Teminat : Eski ve yeni kanun metninde yer alan «munzam teminat» kavramı, yeteri açıklıkta değildir. Teminat, alacaklıya borcun ödeneceği hakkında kanaat veren bir durum, bir belge, bir rehin ve bir kefalet olabilir. (***) Meselâ, müşterinin ticarî ahlâk ve dürüstlüğü ve sair vasıfları kısacası «şahsî itibarı» alacaklı için bir teminat teşkil eder. Bundan başka alacaklının senetsiz alacağını senede bağlaması da teminat sayılır. Keza, alacaklı senede bağlamayı kâfi görmezse ayrıca kefil ve rehin alması da bir teminat addedilir. Şu hale göre teminat

(*) Resmî Gazete 26-1-1963 tarihli nüshasında

(**) Yargıtay İİD 28-10-1960, 6930 Olgaç Köymen 1965 Sa: 496

Yargıtay İİD 6-12-1960, 8743-8608 aynı eser Sa: 497

Yargıtay İİD 31-10-1960, 7085-7220 aynı eser Sa: 500

(***) M. Özön, Osmanlıca Türkçe Sözlük, Sa: 662

kelimesi banka müşterisinin şahsi itibarını, alacağın senede bağlanmasını, kefalet ve rehin alınmasını kapsayan geniş bir kavramdır.

2 — Munzam teminat : Müşterinin şahsi itibarının yahut kefilin veya rehnin teminat olarak kabulünü takiben, alınan ikinci teminatın «munzam teminat» vasfını ihraz edeceği şüphesizdir. Ancak teminatların alınmasındaki muamele sırasını tesbite yarayan «muamele tarihi itibarıyla» bir kıstasa müracaat edilerek teminatların asli veya munzam oluşlarının tesbit edilmesi maksada uygun düşmektedir. Yazımızın, «Munzam teminat olarak ipotek tesisi» bölümünün 2 ve 3. maddelerindeki haller dışında bankaların ikrazında dört safha tefrik edilebilir. Birinci safha: akdin teşekkülüdür. İkinci safha: ön teminat alınmasıdır. Üçüncü safha: munzam teminat-ipotek-alınmasıdır. Dördüncü safha: Ödeme yapılmasıdır. Banka munzam teminatı almadan ödeme safhasına geçtiği takdirde, müşterisinin parayı aldıktan sonra munzam teminat vermesi şüpheli olabilir. Bu itibarla, bankanın munzam teminat olarak ipoteğini alması ve alacağını sağlamlaştırdıktan sonra ödemeyi yapmasında kaçınılmaz bir zaruret vardır.

Tatbikatta, üçüncü şahsın ipotek vermesi munzam teminat hükmünde sayılmakta (*) ve bu durumda kredi sahibinin şahsi itibarı da diğer teminatlar gibi ön (asli) teminat/olarak kabul edilmektedir.

III — Paraya çevirme: İpotek karşılığı ikrazda bulunan banka, borçlu hakkında yalnız rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilir. Ancak rehnin tutarı borcu ödemeye yetmezse, alacaklı bakiye alacağını iflâs veya haciz yoluyla takip edebilir. (İİK: 45, MK: 879/1). Bundan başka, alacaklının satış talebinden sonra takdir edilen ve kesinleşen kıymete göre merhunun alacağı karşılamiyacağı anlaşılırsa alacaklının talebi üzerine kendisine açık kalan miktar için bir muvakkat rehin açığı belgesi verilir. Alacaklı bu belgeye dayanarak şahsen ve malen mes'ul borçluya müracaat edebilir. mallarının haczini isteyebilir. (İİK: 150 f).

İpotek munzam teminat mahiyetinde olursa alacaklının ancak rehnin paraya çevrilmesi yoluna gitmesindeki mecburiyet tatbik edilemez.

Alacaklı -ipotek vermiyen- kefil aleyhine asli veya munzam teminat mahiyetindeki ipoteği paraya çevirmeden evvel dahi takibat icra edebilir (BK: 487)

(*) Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 21-3-1962 Tarihli 10/19 sayılı kararının incelenmesi BATİDER 1963 C:2 Sahife: 291,

Başarınız ve istikbaliniz

tutumlu ve isabetli kararınıza bağlıdır.

Türkiye Vakıflar Bankasında

açtıracığınız her hesap

buyolda sizin için

en büyük şanstır.

Türkiye
Vakıflar
Bankası

SEVK VE İDARE EĞİTİMİ (*)

Dr. Nezih H. NEYZİ

«Bilgi Kuvvettir.»

Bacon

İktisaden gelişmiş olan toplumlar bilgili, iyi yetişmiş bir uzman-idareci ordusu kurmak ve yetistirmek yoluna girmişlerdir. Bu ülkelerin gerek resmî, gerekse özel sektörü bu alanda büyük çabalar harcamaktadır. Yüksek insan gücü kurumları, üniversiteler, enstitüler, yüksek okullar, araştırma merkezleri, mesleki dernekler ve teşekküller, sosyal ve psikolojik lâboratuvarlar bu konuda el ele çalışmaktadırlar. Bu müesseseler yeni şartlara göre bünyelerini ayarlamakta, reorganize etmekte, hükümet ve iş muhiti ile sıkı bir işbirliği yapmaktadırlar.

Bu konuşmamda iktisaden gelişmekte olan Türkiyede endüstrinin muhtelif seviyelerdeki eğitim ihtiyaçları konusunu genel meselelerin panoraması içinde incelemeğe çalışacağım. Sevk ve idareci eğitimi hizmet öncesi ve hizmet içindeki safhaları ile bütün olarak ele alınacaktır.

Demokratik düzen içinde karma ekonomi ile kalkınmaya çalışan memleketimizde sevk ve idareciye büyük bir sosyal mes'uliyet yüklenmiştir. «İdareci» anlamını burada en geniş manasında alıyorum. Kendi işinde, bir başka müteşebbisin yanında veya bir iktisadi devlet teşekkülünde orta veya yüksek kademedede çalışan her ferdi bir sevk ve idareci olarak kabul ediyorum. Bu şahıs ya kendi gelirini arttırmağa, ya bir sermayedarın işini yürütmeğe veyahut da devletin sermayedar olduğu bir müessesenin işini geliştirmeye gayret etmektedir. Kamu sektöründe çalışan bir idareci devlet mekanizmasını yürütmek için bir hizmet ifa etmektedir. Her dört yerde de bu kişinin yapmakta olduğu işleri inceleyince bunların müşterek vasfının «idarecilik» olduğunu görürüz.

(*) 1.Eylül.1966 tarihinde, «Ekonomik Gelişmeyi Hızlandıran Etken Olarak Eğitim» Seminerinde verilen tebliğ olup, metinden sadece bazı tablolar çıkarılmıştır.

Bizde ancak kendi hesabına çalışan kimseye «İş Adamı» denmekte ve diğerleri «Memur» olarak sınıflandırılmaktadır. Hatta iş adamının yanında çalışan idareciye çok defa «Kâtip» denmektedir. İdareciliğin asıl fonksiyonu bu arada unutulup gitmektedir. İdare eden kademedeki icra kabiliyeti olduğuna göre kuvvet de burada toplanıyor demektir. «Bilgi kuvvettir» denir; Alfred Marshall «İktisat Prensipleri» kitabında «Okulların iktisadî gelişmedeki önemi ne ise, personel eğitiminin de idarenin gelişmesinde öyle bir önemi ve değeri vardır» demektedir. Meşhur İngiliz filozofu Sir Francis Bacon «Commodis humanis inservire» diye bilginin felsefesini yapmıştır. Bilginin asıl gayesi insan hayatını iyileştirmek, insan saadetini arttırmak ve acılarını dindirmektir. Ancak bilgili ve iyi eğitilmiş bir idareci bu hasletlere sahiptir. Eğer iktisaden gelişmiş bir Türkiye istiyorsak daha iyi teşkilâtlanmış bir kamu hizmetleri manzumesi, belediye, sosyal, iktisadî ve kültürel ihtiyaçlara cevap verecek teşekküllerin kurulması gereklidir; bütün bunların da muntazam ve verimli işlemesi her şeyden önce yeter sayıda ve vasıfta bir idareci kadrosunun yetiştirilmesine bağlıdır. Kamu hizmetlerinin ve topyekûn işlerin bütün millete yararlı bir şekilde yürütülebilmesi için idarecilerin çalıştıkları yerlerde hareket gücünü kazanmış olmaları lâzımdır. Bu gücü kazanmanın hizmet süresinden evvel verilecek eğitim ve hizmet süresi içinde takip edilecek eğitimden başka sihirli bir değneyi yoktur. (*)

Ehil olmayan, işini bilmeyen bir idareci zararlı ve tehlikeli olabilir. Demekki idareci eğitimi, üstünde çok durulması gereken bir husustur. Herkes kendi meşgul olduğu sahayı en mühim gibi görmeğe mütemayildir. Fakat konuşmamın asıl amacı bu alanda memleketimizin idareci problemleri üzerinde durarak bazı temenni ve tekliflerin bu mevzuları düşünen bir topluluk içinde tartışılmasından faydalanmaktır.

Sevk ve idare eğitimi konusu şu sıraya göre ele alınacaktır:

- 1) Yetişmiş idarecilerin genel durumu,
- 2) Hizmet öncesi eğitim,
- 3) Nezaret ve ustabaşı eğitimi,
- 4) İş başında eğitim,
- 5) Müşavirlik ve araştırma,
- 6) Sevk ve İdarede arz ve talep,

(*) Bakınız, Muhlis Fer, «Merkezi İdare de Hizmet İçi Personel Eğitimi, Kamu Personeli Eğitimi Konferansı, Ankara, 1966».

7) Teklifler;

- a) İdareci eğitiminde sosyal sorumluluk duygusu,
- b) Eğitici eğitimi,
- c) Endüstri-üniversite kurumu.

Şimdi Türkiyede idareci yetiştiren müesseselerin bir envanterini çıkaralım ve ondan sonra bu günkü ihtiyaçların tetkikine geçelim.

1) Yetişmiş İdarecinin Genel Durumu

Yakın zamana kadar bizde idareci yetiştirme mefhumu ancak mülki ve askeri anlamlarda ele alınmıştır. Teknik bakımdan eleman yetiştirme sahasında Maden Tetkik ve Arama Kurumu, Etibank ve Sümerbank önderlik etmiştir. Bu müesseseler tabiatıyla kendi eksik kadrolarını doldurmak için jeolog, mühendis ve kimyager gibi elemanlar yetiştirmişler; kimsenin aklına idareciyi eğitime tabi tutmak gelmemiştir. Özel sektör de bu göreneği takip ederek daha ziyade kendi yakınlarını gene teknik sahalarda yetiştirmiş veya kamu sektörünün yetiştirdiği hazır elemanlardan faydalanmıştır. Genellikle idareci ihtiyacını müesseseler başka yerden «hazır adam» almakla gidermeğe çalışmışlardır. Bundan dolayı da eleman yetiştirmeğe karşı iş sahiplerinde bir korku belirmiştir. Yetişmiş idareci veya teknisyeni eğitim masrafi yapmadan bir nevi bedava temin etmek bakımından iş yerleri arasında rekabet başlamıştır. Bu da bilhassa idareci yetiştirilmesini çok zorlaştırmış ve hatta imkânsız hale getirmiştir.

Birçok müessese acı tecrübeler sonunda yetiştirdiği elemanın başka yerlere geçmeği daha istifadeli bulduğunu görmüştür. Bu da umumi olarak idareci eğitimi ve idarecilik tatbikatının kısırlığının bir delilidir. Asıl idarecilikte maharet eleman yetiştirmek ve yetiştirdiği elemanı tutabilmektir.

İdareci seyyaliyeti her zaman olacaktır ve bu durum iktisaden gelişmiş memleketlerde dahi mevcuttur. Fakat bu seyyaliyet eleman yetiştirmeye bir engel olmamalıdır. Ancak yetişmiş eleman arttıkça her müessese için bu elemanlardan bulma imkânı da doğacaktır. Türk Sevk ve İdare Derneğinin yaptığı bir etüde göre özel sektörde çalışan yüksek kademe idarecilerinin % 23ü tecrübesini devlet sektöründe edinmiştir. Yalnız yaş gençleştikçe devlet sektöründen devir düşmektedir.

Tablo I
İdarecinin Yer Değiştirmesi (*)

Daha Evvel Çalışılan Yer	Çalışanlar	%
İktisadi Devlet Teşekkülü	16	10.00
Devlet Memuriyeti	21	13.13
Üniversite/Akademik Çalışma	3	1.88
Dış Memleketlerde	9	5.63
Bankada	13	8.13
Sigortada	4	2.50
Başka Sınai İşletmelerde	16	10.00
Başka Ticari İşletmelerde	11	6.87
Piyasada Serbest	29	18.12
İstanbul Ticaret/Sanayi Odası		3.75
Milletlerarası Teşekküller	1	63
Halen Çalıştığım Yer/Başka Yerde çalışmadım	31	19.36
	Yekün 160	100.00

Not: 54 idareci, muhtelif zamanlarda ve muhtelif sürelerde birden ziyade iş yerinde/iş dalında çalışmışlardır.

İdareci seyyaliyeti sadece resmi sektörden özel sektöre doğru tek taraflı değildir. Özel sektör içinde de yer değiştirmeler oldukça yüksektir. Bir miktar da özel sektörden resmi sektöre veya politika hayatına atılanlar mevcuttur. İdareci nerede bulunursa bulunsun yaptığı iş hemen hemen aynıdır, yalnız dayandığı kuvvetin menbağı başka olabilir. Hastahane idare eden bir baş tabib, otel idare eden bir müdür, bir kaymakam veya vali, bir fabrikanın genel müdürü hepsi insanlar vasıtasile bazı icraat yapmakla meşguldürler. İcraatın neticesi eldeki imkânların bilgili olarak kullanılıp kullanılmamasına bağlıdır. Bu bilgi de tecrübeye dayanmakta veya eğitim dediğimiz bütün eski tecrübelerin konsantre edilerek yeni kuşaklara devredilmesi ameliyesine uzanmaktadır.

İdareci hizmet etmeğe başlamadan önce bir formasyona ihtiyacı vardır. Doktorlar, mühendisler nasıl yetiştirilirse idareci de aynı şekilde bazı bilgiler ve umumi kültürle mücehhez kılınarak yetiştirilmelidir. Umumi kültür sahibi olmuş veya bir meslek öğrenmiş bir elemana idarecilik nosyonları verilebilir. Her meslek ve sanatta olduğu gibi idarecilik için de tabii kabiliyet ve arzunun mevcut olması şarttır.

2) Hizmet Öncesi Eğitim

Eğitim sistemimizde bugün bir genç, üniversitenin hangi branşına gi-

(*) Türk Sevk ve İdare Derneği «İş İdaresi Etüdü», 30 Nisan 1965, S. 7

receğini tam olarak kestiremiyor. Üniversiteden çıktıktan sonra da hangi işe gireceği bir çok tesadüflere, imkân veya inkânsızlıklara bağlı kalıyor. Fakat bu eleman çalışmaya başladığı müessesede sevk ve idare kademelerinde yükselmeğe başlayınca mesleki formasyonundan başka bilgilere ihtiyacı olduğunu hissetmeğe ve bunun eksikliğini duymaya başlıyor.

Burada Osmanlı İmparatorluğu devrinde mülki ve askeri idareci yetiştirmek üzere kurulmuş olan müesseselere ve bunların kuruluş sebeplerinin incelemesine geçmeyeceğim. Tetkik etmek isteyenler Enderun Mektebine kadar inebilirler. Devlet idaresine menur yetiştirmek için Tanzimattan sonra Mektebi Mülkiyeyi Şahane kuruldu (Siyasal Bilgiler Fakültesi). İktisat Fakültesinin ilk nüvesi 1935de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde «İktisat ve İçtimaiyat Enstitüsü» olarak görülmektedir. Bu Enstitünün talimatnamesinin ikinci faslında ele almış olduğu tedrisat listesinde son madde olarak şöyle denmektedir: «Madde 8. Teşebbüslerin idaresi ve işletilmesi (usulü defteri dahil)». Bu Enstitüden daha evvel muhasebeci yetiştirmek üzere kurulmuş liseler ve yüksek mektepler mevcuttur; fakat idarecilik ve kontrol mefhumları çok girift olduğu için yeni kurulan ve İktisat ve İçtimaiyat Enstitüsü usulü defteri'den vaz geçememiş. Bu merhaleden sonra İktisat Fakültesi teşekkül etmiş ve İktisat ve İçtimaiyat Enstitüsü tecrübi sosyoloji alanında faaliyetini geliştirmiştir.

Endüstride idarecilik eğitimi ferdin kendi kabiliyetine bırakılmıştı. Bu konuda eleman yetiştirmek için İşletme İktisadı Enstitüsü, ilk defa 1955 de İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesine bağlı olarak kurulmuştur. Bu Enstitünün talimatnamesine göre memleketin kamu ve özel işletmelerinin işletmecilik meseleleri ele alınacak, yalnız derinleştirici idarecilik tedrisatı için yüksek tahsil şart koşulacaktır. Enstitü kuruluş itibarıyla içinden çıkmış olduğu İktisat Fakültesini, Ankaradaki Siyasal Bilgiler Fakültesi, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Başvekâlet Murakabe Heyeti, Türkiye Odalar Birliği, İstanbuldaki Yüksek Ekonomi ve Ticaret Akademisi, Teknik Üniversite ve üye olan firmaları, genel kurulu vasıtasıyla bir araya getirmektedir. İşletme İktisadı Enstitüsü genel idarecilik eğitiminde büyük bir merhale olmuştur. Bundan sonra Ankara, İzmir, Eskişehir ve İstanbulda bazı Üniversite ve Yüksek Okullar «İşletmecilik» konusuna önem vermiş ve yeni işletme idaresi kürsüleri ihdas edilmiştir. İşçi Sendikaları da idareci yetiştirmenin ehemmiyetini kavramış ve on yıldan beri harice çok sayıda eleman göndererek sendika idareci kadrolarını eğitime tabi tutmuşlardır. Bir taraftan da idarecilik mefhumunu Prodüktivite Merkezi yaymakta idi. Milli Prodüktivite Merkezinin kuruluşu İşletme İktisadı Enstitüsüne

tekaddüm etmektedir. Fakat kuruluş itibarile teşkilâtı ve kanunu bir türlü vazih olmamış ve işleyişi hep dış yardımlara bağlı kalmıştır. Taşıma su ile değirmen dönmeyeceğine göre 8 Nisan 1965 tarihli ve 580 sayılı kanun ile Milli Prodüktivite Merkezi resmen kuruluncaya kadar bu teşkilâtın akıbeti meçhul kalmıştır. Fakat bu kurul memleketin muhtelif yerlerinde yaptığı seminerler ve tertip ettiği kurslarla idarecilik mefhumunun sanayi içinde bir nevi misyonerliğini yapmıştır.

Kamu ve özel sektöre uzun senelerdir idareci yetiştiren Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Harb Okulunu burada zikretmek icap eder. Kuruluşları itibarile kamu sektörüne ve orduya eleman yetiştiren bu iki müessesese mezunları hizmet devresi içinde yapılan meslek değişimleri ile iktisadi devlet teşebbüslerinde veya özel sektör teşebbüslerinde idareci olarak yerlerini almaktadırlar.

İkinci Dünya Savaşından sonra hariçteki üniversitelere İşletme İktisadi okumak üzere gidenlerin miktarı artmaya başlamıştır. İlk devrelerde idarecilik eğitimine mühendislik gibi teknik sahalardan kolay ve edebiyat gibi çok umumi olan sahalarda değer verilmiştir. Memleketimizde uzun yıllardır eğitim yapmakta olan Robert Kolej de endüstrinin gelişmesine ayak uydurarak Mühendislik Okulunun yanında idarecilik kolunu da geliştirmek için Columbia Üniversitesi gibi bu sahada çalışan müesseselerle işbirliği yapmıştır.

Amerikada ilk iş idaresi kürsüsü kuran okul 1881 de Pennsylvania Üniversitesi olmuştur. 1898 de California ve Chicago Üniversiteleri bu kolu resmi bir tedrisat olarak kabul etmişlerdir. 1910 da 12 Üniversiteye yayılan işletme iktisadi kürsüleri 1939 da 175'e yükselmiştir (*).

Avrupada işletme iktisadi Üniversitelere daha sonra girmiştir, fakat bu konuya Üniversitelerde ayrı bir kürsü olarak çok seyrek tesadüf edilmekte, daha ziyade endüstri ile Üniversitenin birleşerek kurdukları serbest kürsüler şeklinde tecelli etmektedir. Paris Üniversitesi, Hukuk Fakültesine tamamen bağlı olarak kurulmuş olan «Centre d'Administration des Entreprises»dan başka bir de Ticaret Odasına bağlı «Centre de Perfectionnement dans l'Administration des Affaires»i görmekteyiz. Üniversiteye bağlı olan okul hizmet devresinden evvel eleman yetiştirmekte, Ticaret Odasına ait olan da iş adamlarına hitap etmektedir. Lille şehrinde bulunan «Centre d'Etudes des Problèmes Industrielle» Lille Katolik Üniversitesi ile akademik bağlar tesis etmiş, fakat kuruluşunu Üniversite dışında yapmağı uygun bulmuştur. Marsilya civarında olan «Institut d'Administration des Enterprise» Aix Üniversitesi Hukuk ve

(*) Nihad S. Sayar, Higher Education in the United States, İstanbul 1960, S. 22.

İktisat Fakültesine bağlı olarak kurulmuştur, fakat öğretim üyesi olarak iş adamlarını kullanmaktadır.

İtalya'da Turin'de endüstrinin başlattığı bir yüksek okul Harvard Üniversitesi desteği ile kurulmuştur. Palermo Üniversitesine bağlı olarak kurulan «Institute Superiore per Imprenditori E Dirigente Diaziende» Fransadaki Lille İşletme İktisadı Enstitüsü şeklinde çalışmaktadır. İsviçredeki işletme iktisadı okulları tamamen sanayi tarafından desteklenmektedir. Genevredeki «Centre d'Etudes Industrielles» ve Lozandaki «Management Development Institute» (IMEDE) ikisinin de Üniversitelerle ilgileri yoktur. Yalnız İsviçre ve Amerikan Üniversitelerinden profesör getirterek eğitim kadrolarını tamamlamaktadırlar. Almanya'da İşletme konusu Üniversiteler dışında fakat mahalli hükümetlerin ve endüstrinin desteği ile kuruluş halindedir, mesela Frankfurt'daki RWK müessesesi (*) yarı resmî bir eğitim ve müşavirlik tesisidir. İngiltere Üniversiteleri İşletme İktisadı mefhumunu daha pek yeni kabullenmişlerdir. İdareci yetiştirme konusunda İngiliz Staff College bu düşüncenin bir sembolü olarak çalışmaktadır. Sanayi de elemanlarını seçtikten ve iş üstünde denedikten sonra hususi olarak kurulmuş eğitim merkezlerin de kurslara göndermektedir. Fransada da buna mukabil Ecole National d'Administration aynı Staff Collage gibi bir fonksiyon görmektedir. 1945 de kurulmuş olan bu okul Fransız Üniversitelerinin kamu personelinin yetişmesine elverişli programları olmadığı için «aynı formasyona sahip yüksek idareciler» yetiştirmek amacıyla kurulmuştur (**) İsveç İşverenler Sendikası idareci eğitimini ele almış ve üç idarî kademe için ayrı ayrı müesseseler kurmuştur.

Yxtaholm'da Administrative Staff College

Nezaretcı ve Ustabaşı okulu (ALI)

Prodüktivite ve Rasyonalizasyon Enstitüsü (RATI)

Bütün bu misâllerden görülüyorki idarecilik eğitimi bakımından hizmet öncesi eğitimi kadar hizmet süresinde eğitimi de beraber ele almak icap etmektedir. Bir genç, üniversitenin hangi kısmından çıkarsa çıksın tutacağı işte ilerleyip idarî kademelere yükseldikçe ihtiyacı olan genel idarecilik ve ihtisas bilgileri de artmaktadır. Her branş kendine has teknik bilgiler yanında bazı idarî formasyonlar da gerektirir. İdarenin de muhtelif kollarında teknik ilerledikçe idarede de değişiklik icap etmektedir. İşte Sevk ve İdareci bu umumî görüş ve ihata ile beraber

(*) Rationalisierungs - Kuratorium der Deutschen Wirtschaft e.v. Frankfurt am Main.

(**) Vedat Erkin, Hizmet İçi Eğitim Kurumları ve Üniversite, TODA, Ankara S. 12.

hususî durumları da kavrayabilmek için zaman zaman bu yolda düşünmeye zaman ayırmalıdır. Buna da kısaca işbaşında eğitim diyoruz.

3) Nezaretçi ve Ustabaşı Eğitimi

Sevk ve İdarecinin kademelerden yükselmesinden bahis açmışken en alt kademe ile orta kademe idareci arasındaki nezaretçi ve ustabaşı kademesini ihmal etmemiz doğru olmaz. İsveç İşveren Federasyonu bu kademenin eğitimine en yüksek sevk ve idare kademesi kadar ehemmiyet vermektedir. Kültürlü olmak bir umum müdür için lüzumlu olduğu kadar bir ustabaşı için de lüzumludur. Ancak bu şekilde yeni fikirler ve usuller üst kademedен alt kademeye intikal ettirilebilir. Bizde ustabaşı eğitimi yapan tekniker okullarından başka bu meseleyi ele almış olan İstanbul Yakın ve Orta Doğu Çalışma Enstitüsüdür. Birleşmiş Milletlerin Çalışma Teşkilâtı ve diğer milletlerarası teşekküllerin yardımları ile 1955 de başlatılan bu müessese halen çalışma Bakanlığına bağlı bir kurum olarak faaliyet göstermektedir. İş yerlerinde çalışma ve iş konularıyla ilgili seminerler ve konferanslar tertip ederek sadece usta başı ve nezaretçi seviyesinde değil, bütün çalışma problemleri üzerine işçi ve işveren açısından eğilmektedir. Teşkilâtın üniteleri şunlardır: iş emniyeti, iş sağlığı, iş gücü, iş idaresi, sosyal güvenlik, çalışma ekonomisi, çalışma mevzuatı ve iş teftişi. Görüldüğü gibi Enstitünün kapsamına giren faaliyet sahaları çok geniştir. Endüstrimizin kalkınabilmesi için nezaretçi eğitimine çok ehemmiyet verilmesi icap etmektedir. Fakat bu iş için lüzumlu yatırımın tedariki dahi bir problemdir. Kanaatimce, Avrupaya giden işçilerin nezaretçi olarak yetiştirilmeleri için gayret sarf etmek yerinde olacaktır. Nezaretçilik görgü ve anlayış icap ettiren bir kademe olduğundan insanın işçi ile irtibatını muhafaza edebilmesi için işçi problemlerine gayet aşinâ olarak yetişmesi icap etmektedir. İdareci ile işçi arasındaki bu kademeyi de ancak işçilik kademesinden geçen bir eleman lâıyıkı ile yapabilmektedir.

4) İş Başında Eğitim

a) İşletme İktisadî Enstitüsü

İş başında idareci eğitimi fikri bizde daha çok yenidir. 1959 yılında ilk olarak İşletme İktisadî Enstitüsü orta sevk ve idare kademesinde bir program başlayacağı vakit çok büyük bir direnme ile karşılaşmıştı. İlk itiraz Üniversitenin içinden yükselmiş ve bu gibi bir programı sanayicinin kabul etmeyeceği ve kimsenin programa iştirak etmeyeceği korkusu başgöstermişti. Üstelik bu program yatılı olacağı için Üniversitedeki tesisler de kifayetsizdi. Yazlık bir oteli kiralayarak kursun orada yapılması fikri de hafiflik olarak karşılanmıştı.

Müesseselere kurs bildirildiği zaman Sümerbanktan bir kişinin iştirak edeceği müspet cevap olarak alınmış, bir ikisinden menfi cevap gelmiş ve alâka da burada durmuştu. 1956 da Enstitünün 42 adet sanayi firması üyesi mevcuttu. Üye firmalar arasında bir ilâve kampanya başlamış ve tek tek firmalara kursun gayesi izah edilmiştir. O seneye kadar tahsil için elemanlara burs vererek dışarı yollanması veya Üniversitelerde okutulması alışılmış bir fikirdi. Fakat eleman hem kadroda kalacak, aylığını alacak, işini başkası görecek ve bu eleman 3 ay bir lüks otelde kurs görecek fikri biraz ters geliyordu.

Prodüktive merkezi daha evvel de işbaşında eğitim seminerleri yapıyor, fakat bunlar iki üç günü aşmayan programlar veya akşam kursları olarak idare ediliyordu. İş garantisi olarak yerinden tamamen ayrılan, iznini kullanmayan, aylığını tam alan bir memur zor bulunabiliyordu. Bilhassa özel sektörde idari kademelerde çalışan personel miktarı çok azdı ve işlere mahmuldü. Bu maksat için iktisadi devlet teşebbüsleri, askerî tesisler ve büyük bankalar daha kolaylıkla eleman ayırabiliyorlardı. Enstitünün gayesi her iki sektörü birleştirerek idarecilik problemlerini tartışmak olduğu için kampanya bilhassa özel sektöre tevcih edilmişti. Sistemli bir çalışma neticesinde yarısı özel sektörden olmak üzere ilk 3 aylık kurs 1956 senesinde 32 idareci ile I. idarecilik ihtisas programı olarak İstanbulda faaliyetine başladı.

b) Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü

Aynı seneler Ankarada kamu personeli eğitimi için Birleşmiş Milletlerin teknik yardım anlaşması gereğince Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü kuruluyordu. Bu enstitünün resmî kuruluşu 1953 olmakla beraber ancak 1958 de çıkan 7163 sayılı kanunla ilmi, idari ve mali muhtariyet kazanabilmiştir. Enstitünün kanun gerekçesinde kuruluş sebepleri şöyle ifade edilmektedir:

«Türkiye'de idari ilimler öğreten ve binaenaleyh amme idaresine intisap için lüzumlu tahsili veren yüksek, hatta orta öğretim müesseseleri vardır. Ayrıca bazı idareler kurdukları okul veya açtıkları kurslar yolu ile memurlarını kendi bünyeleri içinde yetiştirmeye uğraşmaktadırlar.

Fakat, gerek bürolardan yetişen amme idaresi elemanlarını, gerekse amme idaresine müteallik konularda formasyon vermeyen meslekî ihtisas müesseselerinden gelen elemanları, hususiyle, ameli bir şekilde, idari ilimler alanında yetiştirmek, geliştirmek zarureti duyulmaktadır. Ayrıca idari ilimler öğreten türlü müesseselerde yapılan öğretim ile idare arasında sıkı bir temas ve iş birliği kurmak, bu temas ve iş

birliğinden gelecek tesirlerle amme idaresinin gerektirdiği yeni ihtiyaçları kavrayıp bu husustaki öğretime ona göre istikâmet vermek, amme idaresine müteallik meseleler üzerinde idarenin de faydalanabileceği şekilde araştırmalar yapmak da zaruridir. Nihayet bunların sonuçlarını bu meselelere müteallik fikir ve hal tarzlarını mübadele etmek de gerekmektedir ve faydalıdır.

TODAIE son senelerde teşkilâtını genişleterek kamu sektöründe eğitim faaliyetini arttırmıştır. Yönetim seminerleri çeşitli kurumlardan büyük rağbet görmüş ve eski alanını gün geçtikçe genişletmiştir.

Bu seminerlerde uygulanan metod bir örgütte en yüksek yöneticiden ilk kademe amirlerine kadar hiyerarşinin bütün basamaklarını içine alacak şekildedir. Böylece seminerler daha faydalı ve etkili olmaktadır. Çeşitli bakanlık ve kurumların üst kademelerindeki yöneticilere «Yüksek Yönetim Seminerleri» düzenlenmektedir. Şefler ve yardımcıları için kursların ise her kurumun kendi imkânları ile tertiplenmesi uygun görülmektedir. Bu yola gidilmesinin sebebi sayıları binlerce erişen bu ilk kademe amirlerini bir yerde toplamanın zorluğu ve Personel Kanununun öngördüğü eğitim birimlerinin çalışmaları ile ikilik yaratılmamasıdır. Üç senedir TODAIE Seminerlerine 633 yüksek kademe idarecisi katılmıştır.

5) Müşavirlik ve Araştırma

Sevk ve idarecinin problemleri hudutsuzdur. İktisadî, teknik, sosyal, kültürel ve politik bakımdan devamlı meselelerle karşılaşan idarecinin mütehassıs kadrolara ihtiyacı vardır. Bu kadroyu büyük müesseseler kendi bünyelerinde bulundurur, fakat onlar dahi zaman zaman hariçten müşavir davet eder, problemlerini bunlara danışırlar. Bu problemler ekseri bir araştırmayı icap ettirir. Zaten mesele malûm olsa idareci onu kendisi veya teşkilâtındaki elemanlara hallettirir. Bazı durumlarda teşkilât çok meşgul olduğu için de dışarıya iş verir gibi müşavirlerden istifade edilir. Bizde hukuk müşavirlikleri, muhasebe ve malî müşavirlere alışılmıştır ve bu işler meslek halini almıştır. Fakat işletme, satış, reklâm, tanıtma, propaganda, istatistik, sosyal araştırma gibi mevzularda müşavirliklere alışılmamıştır. Ancak ecnebi firmalar bu gibi teşkilâtlar aramakta ve bazı sahalarda bunları kendileri yaratmaktadır; meselâ, hususi reklâm ve tanıtma büroları gibi. Muhtelif işletme kollarında müşavirlik ihtiyacını halen memlekette pek az yerli ve yabancı firma karşılamaktadır. Bazı öğretim üyeleri proje olarak bu gibi işleri kabul etmekte ve ihtiyaca cevap vermeğe çalışmaktadır. Fakat bu projeler ekseri lâboratuar veya sosyal alanda çalışmaları icap ettirmektedir. Bu da ancak malî kaynakları temin edilmiş bir teş-

kilât işidir. Milli Prodüktivite Merkezi ve Türkiye Bilimsel Araştırma Kurumu bu sahada en geniş teşkilâta sahip kuruluşlardır. Elektrik Etüd İdaresi ve Atom Enerji Kurumu da kendi sahalarında araştırmalar ve eleştirmeler yapmaktadırlar. Siyasal Bilgiler Fakültesi Halk Oyu Araştırma Grubu da sosyal sahada araştırmalar yapmak amacı ile kurulmuştur. Tamamen hususî teşebbüsün ve milletlerarası teşekküllerden yardım alarak kurulan Türk Sevk ve İdare Geliştirme Merkezi bu sahada yeni çalışmalara başlamıştır. Merkezin ana gayesi orta ve küçük çaptaki sınaî ve ticarî işletmelerde profesyonel sevk ve idare müşavirliği hizmetleri ve sevk ve idare eğitimi yapmaktır. Halen Türk iş alemine istihsal ve mali mevzularda sevk ve idare müşavirliği hizmetine başlamıştır. Programına göre istihsal, kontrol, personel ve satış sahalarında 20 Türk müşavir yetiştirecektir. Bu müşavirler hem sanayide çalışacak hem de yüksek kademede sevk ve idare seminerleri tertip edeceklerdir.

6) Türkiye'de Sevk ve İdareci Arz ve Talebi

Yüksek seviyede insan gücü ihtiyaçlarımızı Devlet Plânlama Teşkilâtı etüd etmiş ve ileriki on yıl için bazı tahminler yürütmüştür. «Bu maksatla alt birimler arasındaki sayısal bağıntılar olarak tanımlanan öğrenci akışında, bahse konu sayısal bağıntılar (quantitative relationships), meslek şubesi öğrenimindeki içe akışı (inflow), dışa akışı (outflow), dökülmeleri (drop-out) ve öğrenim süresindeki akışı (quantitative analysis) ortaya koymak amacı gütmektedir» (*). DPT'nin yapmış olduğu bu hesaplara göre bizde insan gücü açığı en çok idareci sahasında olacaktır.

Eğitim kurumlarımızın bu günkü kapasitesi ile gelecek yılda idareci arzında bir fazlalık göze çarpmakta, fakat diğer dallarda eksiklikler kendini göstermektedir. Fakat eğitim seyri bugünkü gibi kaldığı takdirde on sene sonra idareci ihtiyacında büyük bir açık olacaktır. Bu istatistikler yüzde yüz doğru olmasa bile bize aşağı yukarı bir fikir vermektedir. İdareciliğin her bölümünde aranan kalitede idareci noksanı halen çekilmektedir. Bugün için teorik olarak rakkamlarda bir fazlalık gözükülebilir, fakat tecrübeli eleman talebi her gün gazetelerde büyük sütunlar işgal etmektedir.

İdarecilik bakımından hizmet öncesi eğitim müesseselerini düşünürken yüksek öğretim müesseselerini tüm olarak ele almamız gerekir. Fakat, direkt olarak kamu sektöründe, sanayi ve ticaret alanında

(*) Türkiye'de Yüksek Öğretimin Eğitim Sistemi İçindeki Yeri ve Gelişmeleri. DPT Müsteşarlığı, SPD-Araştırma Şubesi, Mart 1966 Ankara S. 15.

veya İktisadî Devlet Teşekküllerinde idareci mevkilerde iş talep eden zümreyi yetiştiren öğretim müesseselerini daha yakından izlememiz icap eder. Bu alanda en fazla mezun veren İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileridir. Ondan sonra İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdarî İlimler Fakültesi gelmektedir. Atatürk ve Karadeniz Üniversitelerinde halen idarecilik kürsüleri kurulmamıştır. Atatürk Üniversitesi, İktisat Fakültesi ile işbirliği yaparak bu yönde bir gelişme çabası göstermektedir. Son yıllarda idarî ilimler akademileri ve fakültelerinde okuyan öğrencilerin sayıları aşağıdadır:

	1961	1962	1963	1964
İktisadî ve Ticarî İlimler Akademileri	10.464	11.298	12.247	14.754
İktisat Fakültesi	3.456	3.665	3.760	3.760
Siyasal Bilgiler Fak.	869	1.057	1.052	1.091
ODTÜ, İdarî İlim	129	198	211	213

Mehaz: Türkiye'de Eğitim, 1960-1965 yılları arasındaki süreyi kapsayan bir inceleme DPT, SPD-Araştırma Şubesi, Ocak 1966, Ankara.

İdarecilik sahasında talebe sayısının artmasına rağmen her seviyede idareci sıkıntısı çekilmektedir. Bu ihtiyaç DPT'inca da resmen teyid edilmektedir, fakat bunun çözülmesi yolunda herhangi bir harekete geçildiğine dair pek az belirti görülmüştür. Özel idarecilik okulları belki bir miktar bu açığı kapayacaklardır, fakat gene de açık muazzamdır.

7) Teklifler

a) İdareci eğitiminde sosyal sorumluluk duygusu

Rakkamlar bize şimdiden on yıl sonra büyük bir idareci açığı olacağını ifade etmektedir. Bunun için vakit kaybetmeden harekete geçmek lâzımdır.

Türkiye'de henüz idarecilik mesleği ile meşgul olanların sosyal gruplaşması mevcut değildir. Ancak, çok yeni olarak kurulmuş bulunan İşletme İktisadî Enstitüsü Mezunlar Cemiyeti ile Türk Sevk ve İdare Derneği, idarecileri bir çatı altında toplanmağa davet etmişlerse de henüz bu gayelerine yaklaşmaktadırlar.

Şimdiye kadar bizde iş adamı kendi başına işini yürüten ve hayat engellerin aşmağa çalışan bir unsur olarak düşünülmüştür. İş adamının da yegâne gayesi «Kâr» olarak kabul edilmiştir. İş adamı bu maksadına ulaşmak çabasında kendini yalnız hissetmiştir. Nitekim bugün toplumumuzda görülen iş adamları yalnız çok kâr elde etmiş olan-

lardır ve zarar edenler toplum tarafından unutulmuş durumdadır. Yalnız şunu da unutmamak lâzımdır ki, zarar eden bu iş adamlarının zararı sadece kendilerine ait değildir. Zarar olduğuna göre, herhalde heba olmuş sermayeler veya hiç olmazsa heba olmuş mesailer de mevcut demektir. Müteşebbis idareci zarar edince kendi sermayesini tüketir. İdareci zarar ederse işini yürüttüğü başka bir sermayedarın varlığını yok eder ve nihayet müessesesini zarara sokan bir iktisadî devlet teşebbüsü idarecisi de devletin sermayesini azaltır. Kamu sektöründe çalışan bir idareci mesaisini iyi yapamazsa bütün devlet mekanizması işlemez hale gelir. İşlemeyen idarî bir sistem de sosyal bir yük olmaktan ileri gidemez. Netice itibariyle, zararlar kapanan işten vergi alınmaz ve memleket bakımından hiç bir verimi olmayan boşuna bir alayışten ileri gidilmemiş olur.

Fakat kâr eden idareci de yalnız vergi ödemekle içinde çalıştığı cemiyete karşı mes'uliyetini tamamlamış değildir. Son senelerdeki resmî beyanlarda ifade edildiği gibi aslında kâr eden müesseselerden çoğu bu kârı tam olarak göstermemekte ve dolayısıyla cemiyete karşı olan asgari mes'uliyetten de kaçınmaktadır. Diğer gruplar gibi, iş adamı ve idarecilerin de dayanışmağa ihtiyaçları vardır. İş alma bakımından birbirleri ile rakip olan işçiler ve iş verenlerin gruplaşmaları gibi, yine birbirleri ile rakip olan idarecilerin de müşterek menfaatlerini gözetecek bir teşekküle ihtiyaçları vardır; bunlar bilhassa, idareci eğitimi meselesinde birleşmelidirler.

Sosyal eğitim işlerinde iş adamlarımız mes'uliyet almazlarsa bu mes'uliyeti devlet almak mecburiyetinde kalacaktır. Üniversitelerimiz tamamen devletten elde ettikleri gelirle ayakta durabilmektedirler. İdarecilik eğitimi üniversitelerimize çok yeni olarak ve Üniversitenin hariçten temin ettiği yardımlar vasıtasıyla girmiştir. İş alemimiz bu imkânı lâıyıkı veçhile kullanmamaktadır ve idareci eğitimine sanki arkasını çevirmiş bir durumdadır. On iki yıldan beri Üniversitelerin bu çağrısına en fazla alâkayı yine iktisadî devlet teşekküllerindeki idarecilerle memleketimizde bulunan yabancı sermayeli şirketler göstermektedirler. Bu durum acaba ne kadar devam edebilecektir. Eğitimde çabuk yüksek gelir temin eden sahalara karşı gösterilen büyük talebe mukabil, iktisat ve umumî kültür veren sahalara nisbeten az rağbet görülmektedir. Gençliğe gösterilmeyen ve unutilan husus şudur ki, teknik bilgi yanında idarecilik tecrübesiyle hayata atılan genç çok daha çabuk muvaffak olmakta ve iş adamı olarak cemiyette mevkiini derhal elde edebilmektedir. Pek az idarecimiz bu hususu açık açık gençliğe anlatmakta ve bu yolda onları uyarmak için gayret sarf etmektedir. İktisaden gelişmiş memleketlerde dahi bu merhaleyi atlatmak zor ol-

muş, fakat ileri görüşlü iş adamları bu uğurda çok gayret sarf etmişlerdir.

İktisaden gelişmiş memleketlerdeki iş adamları dernekler kurarak çevrelerindeki idarecilerin müşterek dertleri ile meşgul olmakta, idarecinin bütün vaktin sadece kendi küçük alemi için sarf etmemek üzere bir takım sosyal faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Bizde şimdiye kadar görülen iş adamı derneklerinin çoğu yalnız grup menfaatlerini korumak için kurulmuş cemiyetlerden ibarettir. Tahsis almak için kurulmuş olan bu birliklerin cemiyete faydası yoktur ve bu durum ortadan kalkınca dernek de işlemez hale gelmektedir.

Türkiye’de artık bir idareci iş adamı sınıfı doğmuştur. Fakat henüz teşkilâtlanmış vaziyette değildir. Bunun için en büyük ihtiyaç iş adamında sosyal şuuru uyandırmaktır.

b) Eğitici - Eğitimi

İş idaresi eğiticisi yetiştirmek çok nankör bir eğitim koludur. Mektepler haliyle sanayi kadar ücret ödeyemezler. Amerika dahi bugün idareciyi elde tutabilmek için büyük fedakârlıklara sarmaktadır. Her kademedeki idareci transferi Amerika’da işletmelerin başlıca meselesi haline almıştır. Maaş, prim, sosyal hizmetler, lojman ve yazlık evler, seyyahatli tatiller velhasıl, iyi idareci çekmek için her şirket kendine göre bir cazibe yaratmağa çalışmaktadır. New York’ta 400 şirket nezdinde yapılan bir araştırmada müesseselerin üçte birinden fazlasının idareci maaş ve temettülerinde değişiklik yapmağı düşündükleri meydana çıkmıştır. (*)

İşletme İktisadı Enstitüsü 1954 den beri 50’yi mütecevaz öğretim üyesini Amerika ve Avrupa’da merkezlere göndererek eğitime tabi tutmuştur. Bu elemanlardan bir teki bile tam zamanını Enstitüye hasretmemektedir. **Türk Sevk ve İdare Derneği** bu hususu göz önünde tutarak kendi ihtiyacına lüzumlu elemanların üç misli fazlasını yetiştirmek üzere bir eğitim programı hazırlanmıştır. İdarecinin muhtelif müesseseler arasında seyyaliyetini kabul ederek, bir taraftan da eğitime devam etmek esas olmalıdır. Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsünün tertip ettiği eğiticilerin - eğitimi programını tetkik edince kaymakam adayları için verilen bilgilerin, bir şirket idarecisinin edinmesi gereken organizasyon ve metod bilgileri ile aynı olduğu görülür. Türkiye Emlâk Kredi Bankası Genel Müdürlüğü Orta Kademe Yönetim Semineri müfredatı ile genel öğretim ve yetiştirme programı arasında

(*) Robert E. Gibson, How to Lure Executives, Newsweek’ten atfen 20 Haziran 1966 S. 53.

pek az fark vardır. Teftiş ve denetleme hizmetlerinin geliştirilmesi ile özel organizasyon ve metod kursu ders programları oldukça yakındır.

Memleketimizde talebe okutmak için burs vermek yaygındır, fakat bu talebeyi okutacak öğretim üyesine düşecek yük düşünülmemektedir. Endüstri kendine eleman temin eden fakülte, akademi ve enstitüleri destekleyeceği yerde, orada yetişen öğretim elemanlarını kendine çekmektedir. Resmî sektörden özel sektöre doğru mevcut idareci kayması da bir bakıma devlet hesabına yapılan eğitim ve edinilen tecrübeden istifade anlamına gelmektedir. Netice itibarile hoca talebe nispeti gittikçe dengesini kaybetmektedir. İdarecilik ile meşgul mekteplerde bu nispet şöyledir:

Öğretim Üyesi Talebe Orantısı

1) O. D. T. Ü.	5 e 1
2) Siyasal Bilgiler Fakültesi	15 e 1
3) İktisat Fakültesi	48 e 1
4) İktisadî İlimler Akademileri	106 ya 1

Mehaz: Türkiye'de Eğitim, DPT, Muhtelif tablolardan.

İdareci eğitiminde vasatî olarak bir öğretim üyesine 20'den fazla talebe düşmemelidir. Görülüyor ki, bizde bazı müesseselerde bu oranı düşük, bazılarında da vasatının çok üstündedir. Burs olarak verilen meblâğlar yanında talebenin kimlerin eline bırakılacağı da düşünülmemelidir. Batı aleminde bu husus düşünülmüş ve endüstri ve Üniversiteyi birleştiren tesisler kurulmuştur. (*)

Eğitim personelinin gerçekten ehliyetli ve yetişmiş olması lâzımdır. «Düşük seviyeli bir öğretim ve eğitimin aldatıcı ve pahalı bir nümayişten başka manâsı yoktur» (**). Türkiye Ekonomi Kurumu, İktisadî Araştırmalar Enstitüsü «Türkiye'de İktisadî Araştırma Kuruluşları» namı altında bir eserde iktisadî alanda eğitim ve araştırma yapan kurumları bir arada derlemiştir. Sayın Prof. Muhlis Ete'nin 1965'de neşrettiği bu kitapta 138 ayrı araştırma veya eğitim için malzeme hazırlayan kuruluştan bahsedilmektedir. Ayrıca iktisadî konularda yayın yapan sair resmî müesseseler de tebarüz ettirilmektedir. Memleketimizde iktisadî konularla ilgilenen müesseselerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Fakat bu müesseseler arasında irtibat ya hiç yoktur yahut da çok azdır. Bu müesseseler kütüphane bakımından oldukça zayıftır ve bir merkezî iktisat ve idarecilik kütüphanesi maalesef mevcut

(*) Foundation Industrie Université pour le Perfectionnement des Dirigeants d'Entreprise, Raport d'Activité 1964 Brüksel.

(**) Muhlis Fer (ibid) S. 21.

değildir. Kütüphaneciliği pasif olmaktan çıkarıp eğitim ve araştırma sistemimizin içine sokmamız lâzımdır. Bundan dolayı iktisadî ve idari meselelerle meşgul olan kişi ve müesseseler birbirinden habersiz kalmaktadır. «Bu işleri koordine ve tescil edecek bir merci bulunmadığı için aynı konular mükerrer olarak da alınmakta yeni baştan incelenmektedir» (*).

Eğiticinin eğitimi düşünülürken eğitim malzemesi ve imkânlarını da beraber mütaleâ etmemiz icap eder. İdarecilik sahasında Türkçe olarak yazılmış pek mahdut neşriyat mevcuttur. Yirmi sene evveline nazaran yine de bir hayli literatür birikmiştir, fakat haîâ daha yabancı dil bilmeden idarecilik ilminin derinliklerine inmek imkânsız olmaktadır. Onun için idareci eğitiminde lisan üzerinde de durulması lâzımdır.

c) Endüstri . Üniversite Kurumu

Resmi sektörün kendi personelini eğitmek için personel kanununa lüzumlu hükümleri koymuş olduğunu görüyoruz. Hizmet öncesi eğitim için de Üniversiteler, Akademiler ve Enstitüler mevzular vermektedir ve orta kademede idareciler için tazeleme seminerleri tertip etmektedir. Fakat Devlet Plânlama Teşkilâtının belirttiği gibi idareci açığı gittikçe büyüyecektir. Özel sektörde bazı kıvılcıklar gözükmektedir. Meselâ Ticaret ve Sanayi Odası İktisadî Kalkınma Tesisini kurmuştur. İktisadî Araştırmalar Tesisi, Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans heyeti meseleleri geniş manâda alıp halk efkârına duyurmaya çalışıyorlar. Etkileri ne miktarda oluyor şüpheliyim. Hep aynı küçük bir münevver topluluğu birleşip mühim dertleri deşmekte, fakat meseleler kütleye intikal ettirilememektedir. Tabiatile nüfus piramidinin üst kısmına çıkıldıkça adetler azalmakta fakat kemiyet yükselmektedir. Türk Sevk ve İdare Derneği İdarecilik eğitimini ele almağa gayret etmekte ve idari mefhumları müşavirlik yolu ile idarecinin ayağına götürmektedir, fakat gene faaliyeti mahdut kalmaktadır.

Kanaatimce lider yöneticiler adedini arttırmak için yüksek seviyedeki idarecilerin yepyeni bir zihniyet içinde yetiştirilmesi elzemdir. Mahdut kaynakların darlığı karşısında idareci eğitiminin zoruğu daha da büyük ehemmiyet kazanmaktadır. İşletme İktisadî Enstitüsü, Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heyeti, Türk-Amerikan Okutma Derneği, İşletme İktisadî Enstitüsü Mezunları Cemiyeti, Kardeş Okullar kampanyası ve nihayet Türk Sevk ve İdare Derneğinde kurucu veya faal üye olarak hizmetlerim süresinde yüksek kademede

(*) Dr. Muhlis Ete, Türkiye'de İktisadî Araştırma Kuruluşları, Ankara 1965, S. 3.

idareci ile eğitim mevzuunda imkânlar yaratılması için çalışmalarımızda bu imkânsızlıkları çok yakından görmüş bir fert olarak bu güçlüğün üzerinde durmak istiyorum. Endüstrisi gelişmiş memleketlerin bu seviyeye ulaşmalarındaki mühim amil elemanlarını iyi geliştirmiş olmalarıdır. Bu ülkelerde idareci bir miktar zamanını sosyal problemlere ayırmaktadır. Cemiyet, insanları bir kademeye geldikten sonra sosyal vazifeler almağa mecbur etmektedir. İlk evvelâ bu zihniyeti basın ve bütün imkânlarla aydınlarımızda geliştirilmesi lâzımdır. Mahdut imkânlarımızı birleştirip devlet idarecileri, mahalli idareciler ve özel teşebbüsün yüksek seviyede yöneticileri, meslek hayatları süresince, müşterek programlar tertip ederek birlikte çalışmalıdırlar. Bu fikir alışverişi yoluyla gerçeklere yaklaşmak kolaylaşacaktır.

İlk merhalede şuur altındaki idareci eğitiminden kaçınma problemini bertaraf edecek tesisleri kurmak lâzımdır. Evvelce belirtmeğe çalıştığım gibi bir çok tesisler bizde kurulmuştur, fakat işleyişini zamanımıza uydurmamız lâzımdır. Esas teklifim üniversite ve endüstrinin bir işbirliğine varabilecekleri bir ortamın kurulmasıdır. Üniversite endüstriye eleman yetiştirecek, endüstri de Üniversitenin elemanlarının yetişmesine yardımcı olacaktır. Akım ilânihaye tek taraflı olamaz. Devlet Üniversiteyi finanse etsin. Üniversite mezunlarını ve eğitim kadrosunu endüstriye versin; bunun imkânsızlığı aşıkârdır. İktisaden gelişmiş olan ülkelerde de bu durum hasıl olduğu içindir ki, endüstri üniversite fondasyonları kurulmuş ve bu cereyan her iki tarafa akar vaziyete getirilmiştir.

Bu fikir ve tekliflerin tartışılmasına fırsat veren Konferans tertiplerine ve seçkin heyetinize teşekkürlerimi saygılarımla sunarım.

PEVA

PIYASA ETÜD VE ARAŞTIRMA BÜROSU

- Yatırım projeleri tertibi - Yeni yatırım sahaları ve verimlilik hesapları - Reklâm araştırmaları - Piyasa tahlilleri -

- Tam Bilgi için Broşür isteyiniz -

Beyoğlu İmam Sokak, No: 1/4 İstanbul Tel: 49 40 11
49 49 06

MEMLEKETİMİZDE SİGORTACILIK ALANINDA ULUSLARARASI İLK KONFERANS

Hayri BAŞER
(Şark Sigorta T.A.Ş.
Genel Müdürü)

Türk sigortacılığı tarihinde uluslararası ilk toplantı 2-3 Temmuz/1966 günleri, İstanbul'da Büyük Tarabya Otelinde yapıldı.

«Comité Technique Permanent du Groupe de Travail Incendie» toplantısı! Toplantı, «Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği»nce tertiplendi. Turizm ve Tanıtma Bakanlığından da yardım gördü. Hava-ların serin ve yağışlı geçmesine rağmen, toplantıya katılan delegelerin sözlü ve yazılı beyanlarına ve Boğaziçi Turistik Restoranda verilen veda ziyafeti münasebetile Başkan Dr. G. GARABELLİ'nin övücü teşekkürle-rine dayanarak, denebilir ki, memleketimiz hesabına bu toplantıdan beklenen gayeye ulaşılmıştır. Her şeyden önce, bu başarıyı sağlamada emeği geçmiş olanlara ve başta Birliğimizin Reisi Nail MORALİ'ya te-şekkür etmek zevkli bir vazifedir. Olsa olsa, tek eksikliğimiz Türk De-legasyonunun konferans gündeminde yer almış konulardan hiç değilse bir veya bir kaç hakkında olsun, hazırlanmış bir bildirisinin okunmayı şıdır. İleride bu eksikliğimizin de giderileceğini ümit etmek her halde hak-kımızdır. Bu ümidin gerçekleşmesine hizmet edecek mütehassis eleman-ların miktarı az da olsa sigortacılığımızın yoksun olmadığını kabul et-mek lâzımgelir.

Toplantıya katılan misafir hey'etler, Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka, Japonya, Finlandiya, Fransa, Britanya, İtalya, Norveç, Hol-landa ve İsveç'ten ibâret idi. Yunanlı meslekdaşlarımızın politik, Por-tekiz meslekdaşlarımızın da bilemediğimiz sebeple toplantıya gelmemiş bulunmaları üzüntü yaratmıştır. Doğrusu Yunanlı meslekdaşların «poli-

tik» mülâhazaların üstünde kalmalarını, gönül hem bekler, hem de arzu ederdi.

Konferansta başkanlığı RIUNIONE ADRIATICA di SICURTA Şirketinin sempatik Directeur Central'i Dr. G. GARABELLI yaptı. Fahri Başkan M. CUNY ise, toplantının her safhasında tatlı ve yerinde konuşmalarıyla ağırlığını duyurmasını bildi.

Gündem maddeleri şöyle sıralanmıştı:

- 1 — Otomatik yangın söndürme tesisatının finansmanı ve rantabilitesi (görevlisi : Fransa);
- 2 — Otomatik söndürme (extinction) kurallarının ahenkleştirilmesi (görevlisi : Britanya);
- 3 — Otomatik bulma (veya ihbar) kurallarının ahenkleştirilmesi (görevlisi : Fransa);
- 4 — Çeşitli memleketlerde teknik bakımdan yangın sigorta poliçesi genel şartlarının mukayeseli etüdü (görevlisi: İtalya);
- 5 — Kaynak (soudure antogène) çalışmalarından meydana gelen yangınların önlenmesi (görevlisi : Avusturya);
- 6 — Önlem ve korunma tedbirlerinin sigorta fiatlarına etkisi (görevlisi: Britanya);
- 7 — Plâstik maddeler imalâtının târifelendirilmesi (görevlisi: Hollanda);
- 8 — Valeur à neuf (yenilenme değeri) sigortası hakkında bildiri (görevlisi : Danimarka);
- 9 -- a) Londra top'antısından beri her memlekette sınaî rizikolar piyasası durumunun gelişmesi, elde edilen sonuçlar;
b) Geçen yıl Birliklerce yürütülen önleme hareketlerine dair rapor;
c) Kıymet terakümlerine ait prim zammı görüşü ve sprinklerli rizikolara uygulanmaması.
- 10 — Muhtelif tebliğler, sonuçlar.

Görüldüğü gibi, incelenen sorunların ağırlık merkezi, son yıllarda katastrofik hasarlara sebebiyet veren sınaî rizikolarda, târifelerde tenzilât yolu ile otomatik yangın söndürme veya ihbar tesis ve cihazlarını teşvik etmek bu maksatla bu tesis ve cihazların hatta masraflarına katılarak finansman yardımıyla bulunmak ve üye memleketler târife tat-

bikakı arasında ahenkli ve benzer usullere gidebilmektir. İş adamlarımızı yakından ilgilendiren bu konunun halk münasebetleri (public relations) yönünden basın-yayın yolu ile ilgililerine duyurulmasındaki öneme dikkati çekmek, şüphesiz pek yerinde bir hareket olur.

Kaynak rizikosuna ve plâstik maddeler imalâtının aşırı tehlikelilik derecesine ve sigara içilmemesi, ateş bulundurulmaması gereken ve belediye nizamatinca emredilen yerlerde bu yüzden çıkacak yangın hasarlarına ait tazminat ödemelerinin her halde ön görülecek müeyyide hükümüne tebean bir indirimle tâbi tutulması lüzumuna eğilerek, yangın târifimizde mevcut boşlukların bir an önce doldurulması ihtiyacına rapor ve görüşmeler ışık tutmaktadır.

Târifimizde (otomatik söndürme tesisatı yerleştirilmiş veya yerleştirilmek istenen mühim rizikoların fiatlarından Yangın Komitesince söndürme tesisatının yararlılığı nisbetinde, indirme yapılır) hükmü mevcut ise de, bu hükmün (otomatik ihbar tesisatı) nı içine almaması ve bu kabil tesisatı yaptıracak işletmelerin önceden ne istifadeleri olabileceğini bilerek ona göre hesaplarını çıkarmalarına imkân sağlayacak bir sistem teşkil etmemesi bir eksikliklerdir. Bu boşluklarla eksikliklerin Yangın Târihi ve Tâlimatımızda bir an önce giderilmesi bilhassa temenniye şâyandır.

Memleketimiz Deleğelerinin mümasil toplantılarda ileride daha verimli bir çalışmayı gerçekleştirebilmelerinin ilk ve esas şartı, kanaatımızca bu toplantılardaki teselsülü kaybetmeden işin evveliyatına ağâh olmaları ve bu bilgilerinin ışığı altında, gelecek toplantı gündemi üzerinde önceden hazırlık yapabilmeleridir. Buna göre ehlini seçerek göndermek ve gönderilen kimsenin de toplantılara arasız katılmasını sağlamak başta gelir. Âksi yol, bizi gözlemci rolünden öteye götüremez.

Toplantıda alınan kararların tam neticeleri elde edildikten sonra belki bir kere daha bu konuya avdet etmek icap edecektir.

Türk sigortacılığı alanında ilk defa yapılan bu uluslararası toplantının, aynı zamanda hem memleketimiz için, hem de sigortacılığımız için hayırlı ve uğurlu bir başlangıç olmasını cân-ü gönülünden dileriz.

EĞİTİM KONFERANSI

Dr. Nezh H. NEYZİ

Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heye'i 22.Ağustos - 3.Eylül 1966 tarihleri arasındaki bu yılki seminerinde «Ekonomik Gelişmeyi Hızlandıran Etken Olarak Eğitim» mevzuunu ele almıştır.

İki hafta süren seminer Tarabya'da Büyük Otelde leyli olarak yapılmış hariçten de gündüzlü olarak katılanlar olmuştur. Basında büyük akis yaratan toplantı memleketin ana problemlerinden birine dokunuyordu. Her sahada meseleler deşilince sonunda yetişmiş eleman sıkıntısı ortaya çıkmakta ve bunun da yegâne çaresi eğitim olarak görülmektedir. Fakat memleketimizde acaba eğitimin durumu nedir? İşte seminer bu soruyu etraflı olarak açmış ve iştirak eden konferansçılar kendi yönlerinden meseleyi ele almışlardır.

OECD Bilimsel Faaliyetler Bölümü direktörü Dr. Alexander King «Eğitim, Toplum ve Gelişme meselesini genel şekilde ele almış ve dünyadan misâller vererek ilgi çekici ilmi bir konuşma yapmıştır. Ondan sonra Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Etüd ve Plânlama Dairesi Başkanı Necmettin Candar Türkiye'nin Eğitim sistemi ve Sorunları adlı konuyu ortaya koymuştur. Genel olarak Ekonomik Gelişmede Eğitimin yeri ve Değeri Meselesi de Prof. Dr. H. C. Bos tarafından ele alınmıştır. Prof. Bos, Hollanda'da Rolterdamdaki İktisat Enstitüsünün ileri gelen üyelerindendir. Yüksek öğretim meselesi Türkiye açısından Ord. Prof. Ömer Celâl Sarç ve Amerika açısından da Prof. Charles Frankel tarafından müstereken tartışılmıştır. «Ekonomik Kalkınma İçin Gerekli Sosyal ve Kültürel Değerler Değişmesinin Aracı Olarak Eğitim» ile «Demokratik bir Düzen Çerçevesinde İnsan Potansiyeelinin Yetiştirilmesi» mevzuları Ohio Üniversitesinden Prof. Samuel C. Kelley ve Köln Üniversitesi Rektörü Prof. Gunter Schnölders tarafından tartışılmıştır.

Birinci haftanın son konuşmacısı Prof. Dr. Nimet Özdaş olmuş ve TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel Araştırma Kurumu) hakkında bilgi vermiştir. İlk hafta bir açık oturum ile kapanmıştır ve Abdi İpekçi bu oturumu radyo programına koymuştur.

Konferansın ikinci haftasında, «İnsan Gücü Açısından Eğitim ve Plânlama» mevzuları ele alınmış ve muhtelif konuların teferruatına inilmiştir. Enver Ergun Devlet Plânlama Teşkilâtında eğitim meselelerinin nasıl incelendiğine dair gayet vazih bir rapor sunmuştur. «Eğitim İçin Yapılan Yatırımların Verimini Ölçen Faktörleri» Stokholm Üniversitesinden Prof. Torsten Husein ele almıştır. Milli Eğitim Bakanlığı İnsan-gücü Eğitim Genel Müdür Muavini Dr. Ziya Bursalıoğlu, «Türk Eğitim Sisteminin Kuruluş Tarzı» nı müsbet bir şekilde tenkid etmiştir.

Bundan sonra eğitim işlerinin sanayi ile ilgisi ele alınmış ve İktisat Fakültesinden Prof. Selâhattin Saim, «İşçi Sendikalarındaki Eğitim» faaliyetini izah etmiştir. «Sevk ve İdare Eğitimi» mevzuu tarafımızdan ele alınmış ve Belçika'daki Sanayi - Üniversite Tesisi temsilcisi ile müştereken takdim edilmiştir. «Tarım Sahasındaki Eğitim» ile «Toplum Kalkınması için Halk Eğitimi» mevzularını FAO dan Dr. D.C. Kimmel ve Orta Doğu Teknik Üniversitesinden Dr. Turhan Oğuzhan ele almıştır.

İkinci hafta yine bir açık oturum ile sona ermiştir.

Onbeş günlük seminerde eğitim konusu ile ilgili pek çok şahıs konferansa katılmış, Konferans Heyetinin kuruluş gayesine uygun olarak her görüşte ve düşünüşte hatibe söz söylemek imkânı hasıl olmuş ve meseleler tam bir açıklıkla ele alınmıştır. Gündelik işlerin yükü altından sıyrılarak ve politik tazyiklerden uzak kalarak memleket meselelerinin ele alınmış olmasının çok faydalı neticeler vereceğini ümid ederiz.

FIYASA HAREKETLERİ

Hazırhyan: Yıldırım KILKIŞ

4. SINAİ MAMÜLLER

1 — Dokuma Sanayii Mamülleri

a) Yünlü Dokuma :

Piyasada bir canlanma olup, stoklarda % 5 azalma izlenirken, satışlar % 5 artma temayülündedir.

Hâlen fiyatlarda bir miktar artma mevcuttur. Bunun sebebi, kış mevsiminin yaklaşması ve toplu sözleşmelerin işçi ücretlerinde sebep olduğu satın alma gücü artışıdır.

Mulineler 90, alpaka ve gabardinler 80, vigma serjler 85, freskolar ise 65 liradan muamele görmektedir.

b) Pamuklu Dokuma :

Pamuklu dokumanın ham maddesi, Akala pamuğu fiyatlarındaki artış ve işçi ücretlerinin yükselmesi neticesi pamuklu dokuma fiyatlarında da artışlar olmuştur.

Divitinler 10-15, pazen ve gömlekler 10, piramit fiyatları ise 25 kuruş artmıştır.

Nazilli basması 220 kuruştan, 280 kuruşa yükselmiştir.

2 — Züccaciye ve Cam Piyasası :

a) Züccaciye :

Piyasa Temmuz ayına oranla bir miktar canlanmış bulunmaktadır.

Fiyatlarda önemli bir değişiklik olmayıp, satış mevsimine girildiğinden satıcılar stoklarını arttırmaktadırlar.

b) Pencere camı :

Anadolu'dan gelen talepler gittikçe artmakta olduğundan piyasa canlanmış bulunmaktadır.

3 ve 7 mm. lik pencere camı üretiminin ihtiyaca yetmediği müşahade edilmektedir.

3 — Elektrik Malzemesi :

a) Elektrik Motörleri :

Yerli elektrik motörleri memnuniyet verici bir şekilde gelişmektedir. Yerli mamüllerin kaliteli olması en az ithâl malı motörler kadar aranmasına sebep olmaktadır.

Gamak fabrikası imalât programına, mevcut 23 çeşide ilâveten yeni tipler de eklemiş bulunmaktadır.

Ankara motör fabrikası 1.000, 1.500, 3.000 devirli 25 HP ve 750 devirli 20 HP gücünde motör imalâtına devam etmektedir.

Yerli elektrik motörlerindeki inkişaf ithalâtın da azalmasına sebep olmuştur.

b) Elektrik Tesiâtı :

Piyasada bazı maddelerde fiyat artışları izlenmiştir. Sigorta, buşon ve tablolarında çeşit sıkıntısı çekilmektedir.

Antigrön, komitatör ve priz'in ithâl çeşitleri piyasada bulunmamaktadır. Ampul fiyatları değişmemiş olup, genel tesisat malzemesi satışları durgundur.

Önemli malzemelerin fiyatları mukayeseli olarak şöyledir:

	<u>Eski Fiyat (Kr.)</u>	<u>Yeni Fiyat (Kr.)</u>
Tablo sigortası 25/A	310 — 320	320 — 350
İthal malı duvar sigortası	600	700
İthal malı duvar sigortası 100 A	2.500	3.000
İthal malı sigorta kapağı 60 A	350	400
Yerli sigorta kapağı 200 A	1.500	1.800
Büşon 50 amper	150	200
Büşon 200 amper	600	750
37 lik Paşel boru	325 — 400	450 — 500

c) Kablolar :

Kablo piyasası hareketli seyretmektedir. İmalât yeterlidir. NKBA ve yerli NYCY, NYCY ve muadili yeraltı kabloları piyasada bulunabilmektedir. Fiyatlar değişiklik göstermemiştir.

B — İNŞAAT MALZEMESİ

1 — Yuvarlak Demir :

Ağustos ayı ortalarından bu yana yuvarlak demir piyasasında bir durgunluk izlenmektedir. Satışlardaki azalma sebebiyle bazı haddeha-

nelerde stok kabarmaları olmuştur. Bununla birlikte zaman zaman vuku bulan küçük fiyat dalgalanmaları hariç, yuvarlak demir piyasasında fiyatlar istikrarlıdır. Eylül başı itibariyle fabrika fiyatları ise şöyledir:

6 mm. lik kangal	190—195	kuruş
6 mm. lik firkete	200	kuruş
8 mm. lik kangal	185—190	kuruş
10 mm. lik kangal	185—190	kuruş
12 mm. lik kangal	185—190	kuruş
14-22 mm. lik kangal	180	kuruş

Diğer taraftan APA sahası ve anlaşmalı memleketlerden kütük ithali bir müddet için ertelenmiş bulunmaktadır. Buna sebep, haddehanelerin elinde 1-2 aylık stok mevcut olmasıdır. Zira, şehrimize bir heyet gelerek haddehaneleri ziyaret etmiş, kapasiteleri, ihtiyaçları ve stok durumlarını tesbit ederek bu kararın tesbitine âmil olmuştur.

Ağustos ayında haddehaneler bol miktarda kütük ile beslenmiştir. Yapılan tahsisler, aylık ihtiyaçların % 85-90 ına tekabül etmektedir. Ereğli Demir ve Çelik Fabrikası kütük talebinin karşılanması için 30.000 tonluk bir ingot stokunu Karabük fabrikalarına sevk etmiş bulunmaktadır.

Önümüzdeki sene içinde gene Ereğli önemli miktarda ingot stokunu sanayicilerin ihtiyacı için tahsis edecektir. Ereğli kütüklerinin fiyatı 145 kuruş civarındadır.

2. — Profil Demirler :

Ağustos ayının ikinci yarısında yapılan 400 ton köşebent ile 400 ton 6,5 — 8 ve 10 luk U demiri ve 300 ton 2,5 - 3 lük köşebent ithalâtı piyasadaki darlığı tamamen olmasa bile kısmen bertaraf etmiş bulunmaktadır. Nitekim, gerek bu darlık ve gerekse Ağustos ayının ikinci yarısında ithal edilen malların pahalı oluşu sebebiyle bazı malların fiyatlarında 22 kuruşa kadar yükselmeler vuku bulmuştur.

Piyasada hâlen sıkıntısı çekilen mallar şunlardır: 8 lik I ve orta boy U demiri ile 2,5 - 3 lük T demirleri. Satışlar Temmuz ayına nazaran % 10 civarında düşük seyretmektedir.

3. — Pik ve Pik Mamûlleri :

Dış ülkelere vâki işçi akını sebebiyle işgücü sıkıntısı çekilmekte bu da mamûllerin kalitesine tesir etmektedir.

H₁ ve H₂ ihtiyacının kesintisiz olarak sağlanmasına çalışılmaktadır.

Kış mevsiminin yaklaşması sebebiyle soba imalâtı hızlandığından piyasaya bir canlılık gelmiştir. Fiyatlarda mühim bir değişiklik yoktur.

Kanalizasyon tesisatlarında pik borulara, asbes borular rakip olmağa, hatta tercih edilmeğe başlanmış bulunmaktadır.

150 mm. lik asbes boru fiyatı 24 lira olduğu halde, aynı eb'attaki pik borular 40 liradan satılmaktadır.

70 mm. lik borularda ise pik 13,50 - 14.00 TL. asbes 6,55 TL. civarındadır.

4. — Çivi :

Çivi fiyatlarında cüz'i bir gerileme mevcuttur. Kapanmış olan bir fabrika, Eylül ortalarında istihsale geçecektir. Senelik kapasitesinin 4.800 ton olacağı bildirilmektedir. İnşaat çivileri (Baz) 260 krş, tel çiviler ise (Baz) 290 kuruştan muamele görmektedir.

5. — Çimento :

Çimento piyasasında fiyatlar istikrarlı seyretmektedir. Bunun sebebi, inşaat mevsiminin yavaş yavaş geçmekte oluşu yanında Hükûmetin bu istikrarın sağlanmasını temin yolunda almış olduğu kararlardır.

Piyanın tanzimi amaciyle ithal edilen çimento kısa zamanda ihtiyaç sahiplerine intikal etmiştir. Buna ilâveten, yerli çimento fabrikaları da İstanbul'da satış bürosu tesis ederek piyasayı devamlı kontrol altında bulundurmaktadırlar. Yapılan ithalâtın bir kısmı devlete taahhüdü bulunan inşaat firmalarına intikal ettirilmiş, bir kısmı çimento tevzi kooperatiflerine, bir kısmı da ihtiyaçlarını ispat etmek şartıyla, ihtiyaç sahiplerine verilmiştir.

İthal edilen çimentolar piyasada 10,5 - 11. liradan satılmaktadır. Yerli çimentoların fiyatı ise 9,75 liradır.

6. — Kereste :

Kereste piyasası istikrarlı seyrettiğinden geçen devreye nisbetle fiyatlarda önenili değişiklikler mevcut değildir. Piyasa canlı olup, çeşitil kereste fiyatları aşağıda gösterilmiştir:

Yüksek kalite çıralı çam	850 — 990 TL.
Doğramalık çam	700 — 900 TL.
Doğramalık köknar	635 — 690 TL.

Kaba işler için kullanılan çam ve köknarın ortalama piyasa fiyatları ise 580 lira civarında seyretmektedir.

7. — Karo Fayans :

Ağustos ayında iş hacmi itibariyle önceki aya oranla % 50 artış olmuştur.

İthal edilen fayanslar piyasada kalmamıştır. Piyasa önceki devrelere oranla gayet canlıdır. Yüksek talep aynı elâstikiyette bir arz ile karşılandığından fiyatlarda bir dalgalanma yoktur.

Karo fayans fiyatları şöyledir:

İngiliz malı	160 kuruş
Çek malı	135 kuruş
Macar malı	120 kuruş
Alman malı	115 kuruş

Yerli ekstra ise 108 kuruştur. Yerli standart ve üçüncü 105 - 96 kuruştur.

C — GIDA MADDELERİ

1 — Bakliyat ve Pirinç :

Temmuz ayına nazaran bakliyat ve pirinç piyasasında bir durgunluk hissedilmektedir. Satışlarda bir önceki aya oranla % 10-15 gerileme olmuştur.

Eylül ayında yeni mahsullerin idrakine başlanacaktır. Fasulye ve nohut rekoltesinde 1965'e nazaran düşüklük olacağı tahmin edilmektedir.

Fiyatlar :

Fasulye, Dermason	220 — 260
Horoz	190 — 200
Battal	140 — 190
Barbunya	160 — 220
Nohut, Gülnar	140 — 150
İspanyol	180 — 200
Yeşil mercimek	175 — 210
Kırmızı mercimek	190 — 210

Amerika'dan yapılan pirinç ithalâtının etkilediği piyasada önemli bir değişiklik olmamıştır. Mısır pirinç fiyatlarında artış olmakla beraber, bu olarak idrâk edileceği tahmin edilen yeni mahsûlün, fiyatların alçalmasına sebep olacağı ifade edilmektedir.

Fiyatlar şöyledir:

Amerikan pirinç	275 kuruş
Mısır tohumu	290 — 310
Kulaklı	350
Viyolin	320 — 365
Bersane	350 — 365
Moratelli	310 kuruştur.

2. — Zeytinyağı ve Diğer Nebati Yağlar :

Temmuz ayında zeytinyağı piyasası son derece canlı seyretmiş olduğundan Ağustos ayında piyasada bir hareketsizlik ve bunun da sebep olduğu % 20 kadar bir fiyat gerilemesi olmuştur.

Stoklarda azalma mevcutsa da yeni mahsülün idraki ile piyasada sıkıntı çekilmeyeceği anlaşılmıştır.

Ekstra ekstra yağlar 770, birinci kupe yemeklik yağlar ise 680 kuruştan muamele görmüştür.

Nebati yağ piyasası da durgun seyretmektedir. Satışlarda bir azalma mevcuttur.

Piyasada bol miktarda nebati yağ ve çeşitli margarin bulunmaktadır. Yeni mahsul yağlı tohumların idraki ile fiyatlar 30 - 40 kuruş gerilemiştir.

Rafine yağlar 500 - 540, margarinler ise 610-625 kuruştur.

3. — Beyaz Peynir :

Manda ve inek sütlerinden peynir imalatı devam etmektedir. Ancak, sağmal koyun ve keçilerin sütleri kesilmiş olduğundan, bu kanaldan piyasaya vâki peynir arzı kesilmiştir.

Tam yağlı mallar 115 - 125, yağlılar 105 - 110, yarım yağlılar 75 - 85, yavan peynirler 55 - 65 liradan muamele görmekte olup piyasada bol miktarda mevcuttur.

D — ALTIN FİYATLARI :

1966 Ağustos ve Eylül aylarında altın fiyatlarının seyri şöyledir : (TL. olarak)

	Cumhuriyet Reşat	İngiliz	
1 Ağustos	94.80	156.00	118,50
8 Ağustos	94,30	156,—	119,—
15 Ağustos	94,25	155,—	119,—
22 Ağustos	94,70	156,—	118,50
29 Ağustos	95,50	156,—	119,—
6 Eylül	95,20	157,—	119,—
14 Eylül	95,—	160,—	119,—
21 Eylül	94,70	161,—	119,—

E — TOPTAN EŞYA FİYATLARI :

1958 = 100 itibarıyla İstanbul toptan eşya fiyatları indeksi, 1966 Ağustos ayında 148,4, 1966 Temmuz indeksi, 146,9 geçen yılın Ağustos ayı indeksi ise 140 dır.

F — DIŞ TİCARET :

1966 Temmuz ayına ait ihracat ve ithalât rakamları şöyledir:

1. — İhracat :

1966 Ocak-Temmuz ihracat toplamı 2.183.618.000 TL. dir. Bu rakam 1965 yılının aynı devresine nazaran 119.617.000 TL. daha fazladır. İhracat kalemlerindeki artış, hububat, tütün ve pamuk'da olmuştur. 1966 Temmuz ayındaki ihracatımız 1965 in aynı ayına nazaran Fransa, İngiltere, İsrail ve İtalya'ya artma, B. Almanya, A.B.D. ve Rusya'ya ise azalma göstermiştir.

2. — İthalât :

1966 Ocak-Temmuz ithalât toplamı 3.808.108.000 TL. dir. Bu rakam 1965in aynı devresine nazaran 821.212.000 TL. daha fazladır.

1966 Temmuz ayında ithalât kalemlerindeki artış geçen yıla nazaran, ilaç ve boya, mensucat ve iplikler, demir, çelik, makineler ve buğdayda olmuş, akaryakıt ve nakil vasıtaları ithalâtı ise azalma göstermiştir. Memleketler itibariyle artış, geçen yılın Temmuz ayına nazaran B. Almanya, A.B.D., Fransa, İngiltere, İsrail ve Rusya da olmuştur. Irak, Lübnan ve Suudi Arabistandan ise ithalâtımız azalmıştır.

*Diğer bütün Sigorta
nevileri ile birlikte ...*

**MAKİNA
SİGORTASI**

**ŞEKER SİGORTA
ANONİM ŞİRKETİ**

- Bilumun işletme kazaları
- Dikkatsizlik, ihmâl
- Kötüniyet, Sabotaj
- Konstrüksiyon hataları
- Materyal hataları
- Fiziki infliaklar
- Kazanlarda su nok.
- Santirüj kuvvet
- Kırsadavre
- Fatma
- Don

Okuyucu Soruları :

Kabataştan bir okuyucumuzun sorusu :

Soru : Sermaye şirketlerinin mali tahillerinde, şahıs firma ve şirketlerinde olduğu gibi, uzun vadeli ortaklara ait borçların öz varlık olarak mütaleası doğru mudur?

Cevap : Bilindiği gibi, öz varlık firma sahip veya ortakları tarafından sermaye şeklinde işletmeye tahsis edilen fonları ifade eder. Bu tarife nazaran, öz varlığın kaynakları başta kayıtlı sermaye olmak üzere faaliyet sonucunda meydana gelen ihtiyatlar, karşılıklar ve dağıtılmamış kârlardır.

Öz varlık, işletme faaliyetinin riskini taşır. Yani faaliyet sonucunda uğranılabilecek zararlar, yabancı sermayeden evvel işletmenin öz varlığını etkiler. Öteyandan, öz varlık, alacaklılar için başlıca teminatı teşkil eder. İşletmeye borç veren kimseler bu riske katlanırken her şeyden evvel öz varlığın teşkil ettiği maddi ve hukuki teminata dayanırlar.

Öz varlık, sorumluluk sınırının değişmesi dolayısıyla, şahıs şirketleriyle sermaye şirketlerinde birbirinden farklı şekilde hesaplanmalıdır. Şahıs şirketlerinde (Kollektif Şirket ve Komandit Şirkette Komandite ortaklar) sorumluluk sınırsız olduğundan, ortakların uzun vade ile işletmede kullandıkları paralar öz varlık içinde mütalea edilmelidir.

Sermaye şirketlerinde ise (Anonim, Limited Şirket) ortakların sorumluluğu koydukları sermaye ile sınırlıdır. Bu itibarla şirket üçüncü şahıslara karşı hukuken sahip olduğu öz varlık kadar sorumludur. Dolayısıyla, ortakların sermaye dışında işletmeye borç olarak verdikleri paralar, şirketin hukuki şekli ve bunun doğurduğu neticeler sebebiyle, öz varlık olarak mütalea edilemez.

**REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGILERLE
DEGERLENDIRIN!**

BASIN ILAN KURUMU

**YURT İÇİ VE YURT DIŐI REKLAMLARINIZ İÇİN
HİZMETİNİZDEDİR.**

Genel Müdürlük .

Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01

Telgraf adresi : BASINKURUMU

(Basın: 20777)

Haberler :

Uluslararası Emniyet Sandıkları Birliği Toplantısı :

Uluslararası Emniyet Sandıkları Birliğinin 5. Genel Kurul toplantısı 5 ve 6 Eylül tarihlerinde İstanbulda yapılmıştır.

Bu birliğin üyelerinden İstanbul Sandığı'nın ev sahipliği ve organizasyonu ile Tarabya Oteli toplantı salonunda yapılmış bulunan kongrede; sosyal kredi tevzi eden birer müessese olmaları hasebiyle, Emniyet Sandıklarının cemiyet içindeki fonksiyonunun öneme işaret edilmiş ve bu sebeble de bu gibi müesseselerin daha faydalı hale gelebilmele-ri için, hükümetler tarafından maddeten ve mânen desteklenmelerinin zarurî olduğu itifak halinde kabul ve ilân edilmiştir.

Bunun dışında, üye kurumların benzer işlemlerini yeknesak bir sisteme doğru götürülmesi, personel eğitimi ve mekanizasyon konuların- da yapılmış bulunan tebliğler tartışılmış, bazı prensip kararlarına bağ- lanmıştır.

Daha sonra seçimlere geçilmiş, eski İdare Heyeti aynen seçilerek Birliđin 6. cı Genel Kurul toplantısının 1970 yılında Milânoda yapılması karar altına alınmıştır.

Toplantıda açılış konuşmasını yapan Başbakanlık Müsteşarı Munis F. Ozansoy ve Birlik İdare Heyeti.

Türkiye 10. Muhasebe Kongresi toplandı :

1957 yılından itibaren her yıl yapılmakta olan Muhasebe Kongresi- nin onuncusu 12 - 15 Eylül 1966 tarihleri arasında Şişli Özel İktisadi ve Ticari İlimler Yüksek Okulunda toplanmıştır. Çeşitli kurum ve işlet- meler adına 78 kişinin katıldığı kongrede aşağıdaki konular incelen- miştir:

- 1 — Ticari ve mali bilânçolar arasında yakınlaşma imkânları,
- 2 — Endüstri işletme maliyetlerinde yeni eğilimler ve tarım işlet- melerinde hesap plânları,
- 3 — Muhasebe mekanizasyonu,

Bu konularla ilgili olarak Prof. Gıyasettin Akdeniz, Prof. Osman Fikret Arkun, Doç. Dr. Mehmet Yazıcı tarafından okunan tebliğler ilgi ile izlenmiştir.

